

TAJNI ZAČIN

ČASOPIS ZA
NEGOVANJE
DUHOVNE KULTURE

TRI PUTA PROMENE

POD ZEMLJOM JE BOLJE
BESANA PESMA / NEDOPEVANA PESMA

KADA PRESTAJE NOĆ

MAČKE I ŠESTO ČULO
ZAŠTO UČITI ZAJEDNO

VELIKE POVREDE DIGITALNIH PODATAKA

NEDOKUČIV BOŽJI PLAN

ZOHAR

DA LI TO STARIMO DUŠO

URBANO PČELARSTVO

NE ČINI DRUGIMA ŠTO NE BI HTEO DA
DRUGI ČINE TEBI

SLONOVAČA U ZBIRKAMA MUZEJA ISTORIJE JUGOSLAVIJE

SOKRATOVE ŽIVOTNE LEKCIJE
SLAVSKA ČESTITKA

BR0J 10

20
22

SADRŽAJ

- TRI PUTA PROMENE -

Gilad Sommer

- POD ZEMLJOM JE BOLJE -

Đorđe Spasić

- BESANA PESMA / NEDOPEVANA PESMA -

Dr Zorica Petrašinović

- KADA PRESTAJE NOĆ -

Bruno Ferrero

- MAČKE I ŠESTO ČULO -

Dr vet.med Vladimir Terzin

- ZAŠTO UČITI ZAJEDNO -

Nepoznat autor

- VELIKE POVREDE DIGITALNIH PODATAKA -

Jevđenije Đokić

- NEDOKUČIV BOŽJI PLAN -

Nepoznati autor

- ZOHAR -

- Nebojša Nikolić

- DA LI TO STARIMO DUŠO...? -

Mirela Tot

- URBANO PČELARSTVO U BEOGRADU -

Milomir Kostić

- NE ČINI DRUGIMA ŠTO NE BI VOLEO

DA DRUGI ČINE TEBI -

Nepoznat autor

- SLONOVAČA U ZBIRKAMA MUZEJA

ISTORIJE JUGOSLAVIJE (3) -

Momo Cvijović

- SLAVSKA ČESTITKA -

Dragan Đurić

- SOKRATOVE ŽIVOTNE LEKCIJE -

Nepoznat autor

Dragi čitaoci,

približava se još jedna Nova godina, period u kome smo jedni drugima izražavali i upućivali najlepše želje za praznik, nabrajajući taj niz želja: za dobro zdravlje, mir, uspeh, sreću i nadasve ljubav i slogu...

U proteklom bliskom vremenu, do današnjih dana, živimo sa zebnjom od svakodnevnih poruka: da dolaze teški dani; da će nam biti hladno; da neće biti čistog vazduha ni čiste vode; da ćemo obolevati; da nas mrze...

Koliko god da se odupiremo osećanju straha zebnja se pojačava i nespokoj raste.

U dobroj želji i nameri da pokušamo da se odbranimo od neprijatnih slutnji tragali smo kako da zajednički osmislimo »novo nebo« nad nama. Obratili smo se osnovnom fenomenu života – Svetlosti. Nisu uzalud sva ljudska pokolenja, otkada je čovek postao čovekom, gledala u pojavi Svetlosti živi lik Božanski ili emanaciju njegovu. Od iskona Svetlost je bila prvi izvor i uslov života.

U tom traganju, za ovaj kratki uvodnik, nije bilo lako pronaći dovoljno snažnu sliku odnosa mraka i Svetlosti. U tome nam je pomoglo sećanje na izuzetni film iz jednog mnogo težeg vremena nego što je sadašnje, kada se iz mraka fašizma pojavila Svetlost slobode, koja budi nadu u budućnost i nikad ugašenu ljubav. To je film ČUDO U MILANU (Miracolo a Milano), jedan od najboljih filmova iz perioda italijanskog neorealizma, film režisera Vitoria De Sike.

...Čudesni zrak Svetlosti, koji donosi Sunce na izlasku iza oblaka, razbija mrak i obasjava poprište zamalo uništenog života. Na osvetljenu scenu, iz ruševina mraka, kao feniksi izlaze ljudi "vođeni" čistom ljubavlju devojke i mladića i zajedno sa njima idu ka osvetljenom polju sunčevog zraka, greju se i razmenjuju osmehe nade.

Poruka je jasna: Svetlost Sunca budi novi život.

Dragi čitaoci, ne smemo zaboraviti da smo kao narod, kroz istoriju prolazili teške trenutke koji bi trebalo da nas stalno podsećaju na našu želju za životom i slobodom, sa negovanjem sećanja i poštovanja za sve žrtve koje su pale.

Iskra života u nama stalno traga za svetlošću. Neka nam ta iskra bude vodilja prema boljoj i lepšoj NOVOJ 2023. GODINI. Sa tom iskrom ćemo odagnati sva iskušenja koja su pred nama.

SREĆNA NOVA GODINA!

Srdačno Vaši, Branislav Denis Božović i Dragan Đurić.

TRI PUTA PROMENE

Gilad Sommer

Mnogi od nas žele da promene svet. Kako to ostvariti?

Pre svega, očigledno je da ne težimo samo da promenimo svet – svet se ionako menja, bez obzira na to što mi činili. Stari filozofi su mudro tvrdili da je jedino stalno u prirodi – promena.

U stvarnosti, to nije promena koju mi tražimo, mi tražimo sigurnu, pozitivnu promenu – skretanje toka reke, usmeravanje prema svetlijoj budućnosti čovečanstva.

Niko od nas ne može sam za sebe da ostvari značajnu promenu.

Premda su nam svima poznata imena velikih ljudi koji su podstakli velike istorijske promene, takvih je pojedinaca malo i izuzeci su. Međutim, ni ti veliki ljudi nisu radili sami. Oni su bili vrh ledenog brega ili planine, ali nikada usamljeno ostrvo.

Koji su, dakle, putevi ostvarenja takve promene?

Moramo biti idealisti, jer jedino idealisti mogu da zamisle bolji svet.

Moramo biti filozofi, zato jer samo onaj koji voli mudrost oslobođenu od subjektivnosti i predrasuda, može pronaći ispravan način za ostvarenje svojih ideala.

Moramo biti volonteri, zato jer taj novi svet neće biti sagrađen od misli, molitvi ili želja, već delovanjem, ostvarenim slobodno, efikasno i sa najboljim namerama.

Istražimo malo dublje te puteve.

IDEALIZAM

Idealista intuitivno oseća razliku između onoga što jeste i onoga što bi moglo da bude. Idealista gleda srcem, zamišlja moguću budućnost, sanja o boljem svetu.

Idealizam je bio temeljno polazište Sokratu, Platonu i klasičnim filozofskim školama, bio je u korenu renesanse i pokreta za građanska prava u mnogim državama.

Idealizam je u srcu svakog ko se bori za pravdu, svakog istinskog umetnika i religijskog vođe. Bez idealizma nema napretka, ali ne napretka u smislu novih tehnologija, već u istinskom smislu ljudskog napretka – samospoznaje i samoostvarenja.

FILOZOFIJA

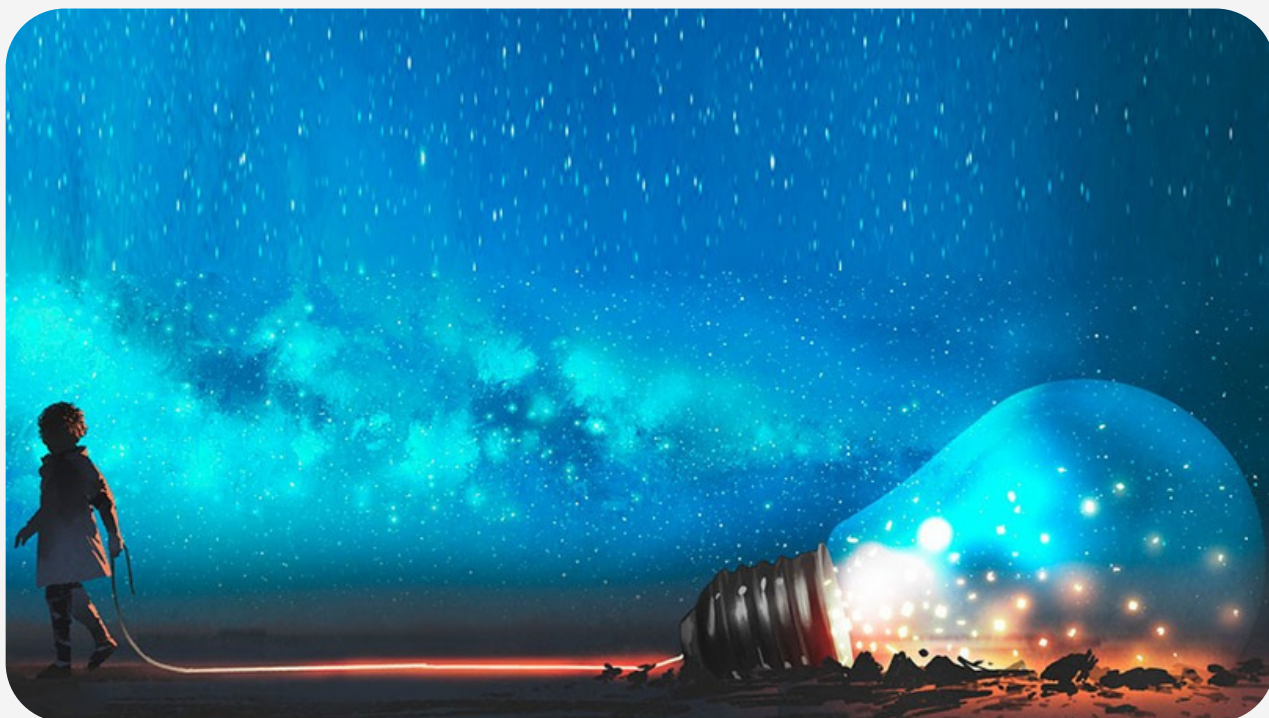
Filozofija je ljubav prema mudrosti. Filozof teži da prepozna istinu i da živi u skladu sa njom. Filozofija je suprotnost dogmi i predrasudama. Filozof se nikada ne vezuje za mišljenja, već stalno propituje znanje, praktično i pod unutrašnjim svetlom razuma.

Baš poput Sokrata, filozofi su "obadi" društva koji uvek razotkrivaju licemerstvo te istovremeno daju primer moralnog života.

VOLONTERSTVO

Za volonterstvo se danas smatra da je to delovanje bez primanja novčane naknade, ali poreklo reči je u latinskoj reči voluntarius, što bi značilo dobra volja. Odnosi se na delovanje koje je preduzeto dobrovoljno, a manje je važno prima li osoba za to novčanu naknadu ili ne.

No, da bismo mogli delovati dobrovoljno, prvo moramo osloboditi našu volju. Delovati iz želje za naknadom, iz želje da se drugima sviđamo, iz straha, zbog dodvoravanja ili prisile, samo su neki od primera kako našu volju mogu zarobiti niži aspekti naše prirode.

POVEZANI PRISTUP

Idealizam, filozofija i volonterstvo – ova tri puta moraju biti povezana kako bi se ostvarili korisni, pozitivni i dugoročni rezultati.

Biti idealista bez filozofskog promišljanja recept je za fanatizam. Mnogi fanatici mogu intuitivno spoznati arhetipsko – duhovne stvarnosti i u svojoj biti želeti da od sveta učine bolje mesto, ali bez promišljanja i unutrašnjeg preispitivanja njihove napore pokvariće njihove lične sklonosti, uverenja i predrasude. Oni ne preispituju svoja uverenja u svetlu razuma, zato njihova slika boljeg sveta postaje odraz njihovih subjektivnih zamišljanja i prošlih iskustava.

Kada je združen sa filozofijom, idealizam uviđa da se prva i najvažnija promena mora dogoditi unutar nas samih. Ne smemo tražiti od drugih da rade ono što mi sami ne bismo.

Sanjamo o miru u svetu, ali nismo sposobni da živimo u miru sa komšijama ili sa vlastitim roditeljima. Govorimo protiv nasilja i podupiremo prihvatanje različitosti, ali jao onome ko se ne slaže sa nama. Zalažemo se za saosećanje prema životinjama, ali se prema drugim ljudima odnosimo sa nepoštovanjem.

Ostvarivanje promene u svetu je poput kružnog talasa na vodi, počinje u središtu, a središte za svakoga od nas uvek smo mi sami.

Volontiranje bez filozofije takođe je beskorisno jer postaje Sizifov posao, poput lekara koji stalno leči samo simptome bolesti, ali nije u stanju da izleči samu bolest. Tako imamo beskrajne ratove protiv gladi, siromaštva, droge, ali i samog rata, što ne vodi nikuda niti ostvaruje bilo kakav napredak.

Kada su velike vođe poput Buddhe, Isusa, Martina Luthera Kinga i Mahatme Gandhija nastojali da pomognu čovečanstvu, pokušali su preneti određena znanja da bi ljudi mogli bolje da razumeju sebe i žive bolje, drugim rečima, podučavali su ih filozofiji. Uvek je bolje naučiti gladnog čoveka da lovi ribu, nego mu dati ribu.

Konačno, idealizam i filozofija bez volontiranja nalik su duši bez tela.

Bez volontiranja, idealizam i filozofija ostaju samo dobra volja, ali ne i praktičan pristup životu, ne vode konkretnim rezultatima i ostaju neostvareno sanjarenje. Snaga uma je nepobitna, ali ne možemo razmišljajući da ostvarimo bolji svet.

U istoriji čovečanstva nikada se pozitivne promene nisu dogodile bez korisnog delovanja pojedinaca, grupa ili zajednica dobre volje, koji su znali kako da povežu idealizam, filozofiju i volontiranje.

**POD ZEMLJOM
JE BOLJE**

Đorđe Spasić

- Bog da mu dušu prosti... Primi moje saučešće.
- Hvala.
- Pa kako?
- Infarkt... Nikada nije bolovao ni od čega, niti se na bilo šta žalio.
- Naprasne su smrti najgore... moraš da budeš jaka.

...

- Bog da mu dušu prosti... Primi moje saučešće.
- Hvala.
- Pa kako?
- Infarkt... Nikada nije bolovao ni od čega, niti se na bilo šta žalio.
- Eh... jedan iz moje firme isto tako skončao...

...

- Bog da mu dušu prosti... Primi moje saučešće.
- Hvala.
- Pa kako?
- Infarkt... Nikada nije bolovao ni od čega, niti se na bilo šta žalio.
- Drži se...

Isti razgovor iznova i iznova, sa podjednako glupim i bespotrebnim frazama koje se standardno ponavljaju na svakoj sahrani, kao da pokojnikovim najbližima događaj nije dovoljno tragičan. Prepoznavajući u osobi koja prima saučešće glas svoje žene, Rajić se nakon nekoliko ovakvih razgovora trznuo i probudio. Otvorio je oči, ali ništa nije mogao da vidi, svuda oko njega bio je mrak! Da li je oslepeo? Ili je u snu naprasno uveo novu naviku u vidu nošenja maske za spavanje? Proveriće najpre ovo drugo. Bezuspešno! Njegov pokušaj sprečila je nekakva drvena prepreka kojom je bio ograđen, ali bunovan nakon dugog sna nije mogao da dokuči o čemu je reč.

- Bog da mu dušu prosti... Primi moje saučešće.
- Hvala.
- Pa kako?
- Infarkt... Nikada nije bolovao ni od čega, niti se na bilo šta žalio.
- Bog uvek odnosi najbolje...

„Čekaj, šta? Ono nije bio san?“ – počeo je Rajić po prvi put da sumnja na sopstvenu smrt. Kao i uvek kada je bilo potrebno trezvene i hladne glave razmisliti o nekom problemu, predao se kratkoj seriji dubokih udaha i izdaha. Nakon što je uspeo da se, koliko-toliko, sabere, počeo je ponovo lagano da pokreće ruke, praveći luk oko svog tela. Prepreka je i dalje bila tu!

Neko vreme je, prstima svojih šaka, lagano prelazio preko drvene površine, dok nije shvatio dve stvari: da se nalazi u mrtvačkom sanduku i da južnjaci na večni počinak odlaze oivičeni drvetom izuzetno bednog kvaliteta. Kako je dovede dospelo? Šta se to dešavalo? Čuo je da njegova supruga pominje infarkt. Otkud sad to? Zar se nije redovno bavio sportskim aktivnostima i brinuo o svom zdravlju? Čemu litri popijeni limunovog soka sa medom na prazan stomak svakog jutra? A ostavljen kofein? Šta je sa silnim kapima valerijane? Ali, dobro, desilo se šta se desilo, svakoga može da snađe smrt u nekom trenutku. Glavno pitanje bilo je: zašto je svestan svega oko sebe? Odlučio je da se neko vreme prepusti trenutnoj situaciji. Nad njim su se smenjivale ženice koje su naricale i padale preko sanduka, sa ljudima koji su nešto mrmljali sebi u bradu. Kako je bio topao julski dan, u sanduku je bilo sve toplije i zagušljivije. Na trenutke je unakrsno mogao da čuje prijatno cvrkutanje ptičica i rasprave o ratu u Ukrajini, koje su, kako je vreme odmicalo, sve više dobijale na žustrini. Najednom, ko zna iz kog dela mozga, sinula mu je priča koju je nekada davno pročitao u „Politikinom Zabavniku“ o čoveku koga su živog sahranili, ali je uspeo da se u poslednjem momentu probudi i izvuče. Postalo mu je zanimljivo to što je, izgleda, sada on čovek iz „Politikinog Zabavnika“. Kao nekoga ko je oduvek voleo slane i neslane šale, još ga je veći talas ushićenja zapljusnuo dok je zamišljao reakciju prisutnih kada bude obelodanio da je ipak živ.

Da li da odmah to učini? Neka, ima vremena. Ionako više voli da u zoru, kad god mu to prilike dopuste, neko vreme ostane u krevetu i, poput Gončarovljevog Oblomova, razmišlja o svemu i svačemu. Boravak u mrtvačkom sanduku postajao mu je sve prijatniji. Probudio se kad je hteo, a ne kad je njegov telefon počeo da svira melodiju alarma; jutro mu nisu unakazili nadređeni, niti su ga u pojam ubile priče njegovih kolega; Jovana iz banke mu ne šalje podsetnik za plaćanje nove rate za kredit, žena ne prigovara, a partijske kolege ne vuku za rukav sa novim zadacima. Konačno živi kako želi! Zar je morao da umre da bi do toga došao, da bi osetio miris slobode (doduše, pomešan sa mirisom voska)? Izgleda da jeste. Kada je sve pojedinosti svoje trenutne situacije sabrao i oduzeo, prelomio je da neće uopšte da obelodanjuje da je živ – pod zemljom je bolje!

„Pomaže Bog svima!“ – prolomi se prodoran glas sveštenika i prenu polupokojnika iz dubokog razmišljanja. Svi se razidoše iz sobe u kojoj je Rajić bio položen, a ostadoše samo članovi najuže porodice. „Prisustvujem sopstvenom opelu, sjajno!“ – rekao je sebi u bradu polupokojnik.

„Svjati Bože, Svjati krepki, Svjati besmertni, pomiluj nas
Svjati Bože, Svjati krepki, Svjati besmertni, pomiluj nas

Svjati Bože, Svjati krepki, Svjati besmertni, pomiluj nas
Slava Ocu i Sinu i Svjatomu Duhu i ninje i prisno i vo vjeki vjekov amin...”

***

(Drum! Drum! Drum!)

U sanduku se začuše zvuci nalik na topot. Rajić se trže. Shvatio je da ga je molitva posvećena upokojenju duše njegove i očišćenju od grijehova učinjenih u znanju i neznanju uspavala i da se upravo dešava njegovo pokopavanje. I dalje ga je držalo isto raspoloženje: život u sanduku bolji je od života van njega. Grobari su užurbano bacali zemlju preko sanduka, kao da su znali za čitavu situaciju i strahovali da će se Rajić u nekom trenutku predomisliti i duplirati im napor. Zemlja je pokrila i posljednju otkrivenu tačku sanduka, a samo je Rajić znao koliko je teško disati u takvim okolnostima. Grobari su nastavljali da bacaju zemlju, stvarajući kod polupokojnika sve veću nelagodu. Momenat u kome Rajić od polupokojnika postaje ceo pokojnik bio je sve bliži...

*„Džo dinamitaš idol mi je bio
ološ mlatio, pravdu je dijelio,
a mene u selu mlatili su svi
moj pijani babo, ponajviše ti...„*

Rajić otvori oči i pogleda oko sebe. Kraj njega je ležala supruga, a iz zvučnika telefona čuli su se zvuci kultne pesme „Nervoznog poštara“. Tada namrgođeno promrmlja:
„Vreme je za posao...“

**BESANA PESMA &
NEDOPEVANA
PESMA**

Dr Zorica Petrašinović

BESANA PESMA

Kada napišem besanu pesmu
(poput ove),
umesto da spavam
i snim skrajnute snove
namesto spokoja,
neka neizdrž me drži.

I poletim negde visoko,
uhvatim se za vasionu,
dok me zvezdani sjaj prži
i usahne mi grcaj i suzu.

I negde, iza ponoći,
pokušavam dosegnuti suštinu
iznad oblaka banalnosti,
što lije svakodnevene brige.

Noćas sam malčice tužna,
sva od nespokoja,
pišem neke knjige
i kačim se za noć.

NEDOPEVANA PESMA

Jednom ću
kao bedem
stati,
Ja,
jedini čovek
među ljudima
i
nedopevana pesma.
Jednom ću
tu ostati
i mojih stihova
kladenac
neće nikad
presušiti.

**KADA
PRESTAJE
NOĆ**

Bruno Fereero

Neki stari rabin upita jednom svoje učenike po čemu bi se mogao razaznati trenutak kada prestaje noć i započinje dan.

- Da to nije onaj trenutak kad uzmognemo razlikovati psa od ovce? – upita jedan učenik.

- Ne, - reče rabin.

- Kad možemo razlikovati stablo datulje od smokvina stabla? – upita drugi učenik.

- Ne, - opet će rabin.

- Pa kad onda? - pitali su učenici, a rabin im odgovori:

- To je trenutak kada motreći lice bilo kog čoveka, u njemu prepoznaš svoga brata ili sestru. Sve dotad u vašem srcu vlada noć.

"Naučili smo leteti kao ptice, plivati kao ribe, ali nismo naučili živeti kao braća."
(Martin Luther King)

MAČKE I ŠESTO ČULO

Dr vet.med Vladimír Terzín

Za mačku se može reći da je imala jednu veoma burnu istoriju razvoja odnosa sa čovekom – od obožavanja do upornog proganjanja. U tom odnosu mačka je ostala svoja, dok se čovek menjao i evoluirao od primitivizma do razumevanja sveta oko sebe, pa i do razumevanja životinjskog sveta na jedan potpuno nov način. U tom razvoju čovek je često grešio i davao pogrešna značenja svom okruženju pogotovu za pojave koje nije mogao da razume.

Od vremena obožavanja u civilizaciji starog Egipta, gde je mačka bila sveta životinja, pa preko stare Indijske civilizacije gde su arheolozi našli tragove šapica u blatnim ciglama kuća što direktno dokazuje da je mačka bila kućna životinja, pa preko srednjeg veka gde je nepravедno bila optužena da ima veze sa đavolom, došlo se do današnjih dana kada je mačka postala potpuno ravnopravna kao kućni ljubimac. Najstariji kostur mačke je pronađen u jednom grobu na Kipru i smatra se da je to prvi sahranjeni kućni ljubimac. Starost groba je procenjena od strane arheologa na 9500 godina.

Zanimljivo je da se uvek smatralo da mačka poseduje nešto što je vanvremensko, onostrano ili misteriozno. Ono što je sigurno i naučno dokazano ukazuje da mačke pre svega imaju fascinantna čula data prirodom. Pre svega imaju izvandredno čulo mirisa koje je i do četrdeset puta jače nego kod ljudi. Mačka takođe poseduje i deo aromatičnog prepoznavanja ili kako se naziva sekundarni nos, koji se nalazi na tvrdom nepcu u ustima i nazalnim delom je povezan sa nosnim ćelijama. Ovaj super nos poseduje jedino mačka. Ovako dizajnirano čulo mirisa, udruženo sa mogućnostima noćnog vida, čini mačku savršenom mašinom za osmatranje prostora i za lov.

Ne treba zaboraviti ni njeno čulo sluha, koje je takođe jedno od najsavršenijih u prirodi sa mogućnošću registrovanja mnogih frekvencija koje ne čuju ni ljudi niti druge životinje. Mogućnost nezavisnog pokretanja ušnih školjki, koje služe kao mali radari, pomaže mačkama da sa velikom preciznošću lociraju izvor zvuka koji ih zanima.

Verovatno je ova mačija oprema i odgovorna za mogućnost „prekognicije“ ili predviđanja dolazećih događaja. Samim tim što postoji mogućnost da čuje ono što mi ne čujemo upućuje na to da će ranije čuti automobil svoga gazde koji dolazi kući i da će se došunjati do vrata u iščekivanju. Naravno da će ovo ponašanje nama biti čudno, jer mi nismo ništa čuli i da će za nas biti iznenađenje kada se odeređena osoba pojavi na vratima. Mnogo je ljudi takođe primetilo veliku uznemirenost mačaka pre pojave zemljotresa. I ovde je objašnjenje lako, jer su one mnogo ranije ostetile fino podrhtavanje tla pre nego što smo mi to mogli da osetimo. Možda čak i pre seizmičkih instrumenata.

Jedan od najinteresantnijih primera je priča porodice iz Kalifornije koje je mačka besomučno jurila i faktički izbacila iz kuće. Vlasnici su pomislili da se sa mačkom nešto strašno događa ili da je možda obolela od besnila. Međutim, nekoliko trenutaka nakon što su bili „isterani“ napolje odjeknula je eksplozija koja je uništila celu kuću. Kasnije se utvrdilo da je na jednom mestu cureo gas i da je to bio signal (zvuk, miris) koji je uznemirio mačku. Možda ipak ostaje tajna kako je mačka znala šta će se dogoditi ili je to verovatno bio instinkt da spasi svoje ukućane, jer je pretpostavila da su izloženi opasnosti i da se nešto neobično i nesvakodnevno dešava.

Ipak, ne postoji naučni dokaz da mačke poseduju šesto čulo. Postoje mnogobrojni primeri naizgled čudnih reakcija mačaka na okolinu i na ljude. Mnogi vlasnici svedoče da su mačke promenile ponašanje kada su oni oboleli od raka ili kada su žene ostajale u drugom stanju. Tako je postojalo verovanje da mačke znaju kada će ko umreti i da nad samrtnom posteljom stoje iznad glave osobe koja umire. I to je realitvno lako objasniti promenama u hemiji i mirisu tela, koje verovatno i jedino mačke mogu da osete. Kako su pacijenti bivali bolje tako su i mačke polako menjale ponašanje i vraćale se svojim starim navikama.

Ovo svedoči o tome da mačke veoma lako primećuju naš govor tela i da su sposobne da osete i namanje promene u našem ponašanju ili u promenama u našoj hemijskoj strukturi i metabolizmu.

Ipak, mačke na jedan način jesu čudotvorci. Ako kod njih, kao i nigde u prirodi šesto čulo ne postoji, one ipak stvaraju magiju oko sebe – u odnosima sa svojim ukućanima ili pomažući bolesnima. Mnoge studije pokazuju povoljno delovanje mačijeg društva kod dementnih osoba, kod dece koja boluju od autizma ili u dijagnostici mnogih oboljenja koja menjaju hemijsku strukturu čovečijeg organizma. Tu magiju treba zadržati i podržati i otvoriti se slobodno prema čarobnom svetu mačaka.

**ZAŠTO UČITI
ZAJEDNO**

Nepoznat autor

Jednom su svi učenici sedeli sa učiteljem.

Jedan od učenika je upitao svog učitelja:

- Učitelju, svi kažu da za pronalaženje duhovnog, unutrašnjeg sopstva, treba ići u potragu za njim. Ako je to istina, zašto onda ovde svi zajedno učimo o duhovnom prosvetljenju...?

Učitelj je odgovorio:

- Drvo u šumi je uvek jače od usamljenog drveta. U šumi se održava vlažnost, i takođe pomaže u održavanju plodnosti zemljišta. Šuma može da se odupre uraganu ili bilo kojoj drugoj prirodnoj nesreći. U šumi, različita drveća i biljke rastu zajedno pomažući jedni drugima, čineći svoje korenje jačim i dubljim. Slično tome, kada radimo zajedno, omogućava nam da rastemo i pomažemo jedni drugima. Na ovaj način, ostvarivanjem interakcije, možemo rasti na svom putu i biti bolje osobe. Ljubav i poverenje između učenika i učitelja, kao i među samim učenicima, stvara se i jača. Ovo nam pomaže da uočimo svoje slabosti, vidimo greške u sebi i ispravimo ih. Ovo je put kojim treba da ide onaj ko želi da razgovara i živi sa Bogom.

* * *

Kada učimo sa drugima, to nam daje priliku da naučimo različite stvari i poglede i budemo bolja osoba.

**VELIKE
POVREDE
DIGITALNIH
PODATAKA**

Jevđenije Đokić

VELIKI INCIDENTI SA DIGITALNIM PODACIMA

Naše tehnološke moći rastu, ali sporedni efekti i moguće opasnosti takođe su u porastu. - Alvin Tofler

Ako najpre razumemo i priznamo da pretnje postoje, moći ćemo da počnemo sa unošenjem promena neophodnih da se ojačaju temelji naše tehnološke sutrašnjice. - Mark Gudmen

Svetski mediji su u poslednjih desetak godina prepuni bombastičnih vesti (ali i veoma analitičkih napisa) o ogromnim zloupotrebama digitalnih podataka. Najnovija vest stiže iz Kine - **Alarm u Pekingu, hakeri ukrali podatke milijardu ljudi**. Svega toga, mada u manjoj meri i sa vremenskim zaostatkom, nije pošteđena ni naša sredina. Primeri za to su **Novi Sad 2020.** godine i **Republički geodetski zavod** sredinom juna ove godine.

Zaključani (digitalni) Novi Sad

Nesporno je da nam je eksplozivni napredak informacionih tehnologija, a posebno velikih podataka (Big Data), doneo mnogo pozitivnih stvari. Sposobnost da se prikupljaju i analiziraju ogromni skupovi podataka, veoma raznovrsni po svojoj prirodi, i da se na osnovu toga generišu nova, neočekivana znanja, donosi ekonomski rast i relevantne koristi, kako na društvenom tako i na individualnom nivou.

Međutim, ovi pozitivni efekti su praćeni brojnim izazovima i problemima nepoznatim u prošlosti. Došlo je do pojave kriminalnih pretnji kakve niko nikada ranije nije mogao ni da zamisli. Internet je izgubio svoju nevinost. Naš globalno povezani svet postao je opasno mesto, i što sve više u svoj život unosimo nove tehnologije postajemo ranjiviji i nesigurniji.

„Kada su izmišljeni vozovi, niko nije predviđao da bi oni mogli biti predmet pljački. Međutim, kriminalci su predvideli tu priliku i nisu časili časa da iskoriste novu tehnologiju. Sada, umesto da pljačkaju jednog po jednog čoveka, zahvaljujući lokomotivi, naoružani revolveraši mogli su da opljačkaju dvesta ili trista ljudi istovremeno, proširivši tako neizmerno svoje poslovne mogućnosti i zaradu.“

„Koristeći Internet, lopovi su prešli sa pljačkanja pojedinaca i stotina ljudi istovremeno na krađe od hiljada, i sada čak miliona pojedinaca. Zahvaljujući tome, prisustvujemo suštinskoj promeni paradigme u prirodi zločina i načinu njegovog izvođenja. Sa tehnologijom, zločini rastu, i to eksponencijalno“ – ističe **Mark Gudmen** u knjizi **Zločini budućnosti**.

Slavni kineski general **Sun Cu** je u knjizi **Umeće ratovanja**, još 2.500 godina pre nastanka Interneta, primetio da „onaj ko poznaje svoga neprijatelja i poznaje samoga sebe, neće biti ugrožen ni u stotinu bitaka“. U skladu s tim, da bismo razumeli ogromne tehnološke pretnje koje su pred nama, moramo razumeti svoje neprijatelje. Svaki od njih ima različita sredstva i motive, ali svima je zajedničko to da predstavljaju veliki rizik za nas i naš duboko povezani svet.

Povrede, krađe ili incidenti sa podacima(data breach) jesu aktivnosti koje dovode do toga da osetljivim, zaštićenim ili poverljivim informacijama pristupaju da bi ih kopirali, prenosili ili

na bilo koji način koristili neovlašćeni pojedinci. U takvoj opasnosti od krađe podataka, direktno ili posredno, može biti svako - od pojedinaca do preduzeća i državnih institucija najvišeg nivoa.

Najčešće korišćeni pojmovi kojima se opisuju i objašnjavaju fenomeni u ovoj oblasti su: **hakeri**, **virusi**, **trojanci**, **malveri**, **hakerski napadi**.

Uproščeno rečeno **hakeri** (*hacker*) su osobe koje poseduju veliko znanje iz oblasti informacionih tehnologija, i to znanje koriste da, skriveni u ilegali, pišu zlonamerne programe da bi nam naudili. Od nekada idilične predstave o hakeru, kao tinejdžeru - pojedincu željnom dokazivanja, koji „upada“ u naš računar i izvodi razne smicalice zabave radi, vremenom smo došli do organizovanih grupa opasnih namera, sasvim sposobnih da to i ostvare. Njihov cilj je krajnje maliciozan – svesno žele da nanesu štetu. Njihove aktivnosti se odavno već izjednačavaju sa kriminalom, a u poslednje vreme i sa terorizmom, tako da sada imamo i novoskovane pojmove - sajber kriminal (*cybercrime*) i sajber terorizam (*cyberterrorism*).

Spisak počinitelaca odgovornih za kriminalne aktivnosti u digitalnom prostoru ogroman je i obuhvata: klince iz komšiluka, nadnacionalne organizovane kriminalne grupe, obaveštajne službe, haktiviste, sajber ratnike, nezadovoljne insajdere i industrijske špijune.

Kompjuterski virusi su samokopirajući programi koji se šire kroz informacione sisteme tako što sopstvenu kopiju ubacuju u druge programe, baš kao što virusi u stvarnom svetu inficiraju ljudsku populaciju.

Trojanci se ne reprodukuju inficiranjem drugih programa, već se šire tako što imitirajući legitimni softver prevare korisnike da otvore zaraženi prilog u elektronskoj pošti. Ime su dobili po mitskom drvenom konju u kojem su se Grci na prevaru ubacili u Troju. Trojanci često stvaraju takozvana „zadnja vrata“ koja hakerima omogućavaju da održavaju trajni pristup inficiranom sistemu.

Kompjuterski malver ili **zlonamerni softver** se koristi kao zajedničko ime za sve ove razne vrste virusa i trojanaca. Nastao je kao kovanica od reči „maliciozni“ i „softver“ (engl. **malware** - malicious software). Pojavljuje se u mnogim oblicima, ali uvek sa ciljem da ošteti, poremeti, ukrade ili izvrši neke nezakonite ili neovlašćene radnje u sistemima podataka ili komunikacija.

U poslednje vreme u dramatičnom porastu je posebna vrsta malicioznih programa. Oni funkcionišu tako što šifriraju (kriptuju) podatke na računarima. Podaci postaju nečitljivi i u određenom smislu oni postaju taoci koje hakeri drže „zaključane“.

Da bi dobili „ključeve“ za dešifrovanje i ponovni pristup podacima, žrtve moraju hakerima da plate otkup (skoro uvek u digitalnim kripto valutama). Za takvu vrstu zlonamernog, ucenjivačkog softvera u engleskom jeziku stvorena je nova kovanica „ransomver“ (ransom - ucena).

Hakerski napadi zbog kojih dolazi do curenja i kompromitovanja podataka dešavaju se svakodnevno. Teško da se može tačno odrediti koliko takvih incidenata bude dnevno, jer se dešavaju na previše mesta istovremeno širom digitalnog sveta, a većina njih ne bude prijavljena ili ostane neotkrivena. Na mnogim Internet stranicama se mogu pronaći *informacije* o velikim krađama podataka sa „top listama“ najvećih incidenata.

Date	Organization	Industry	Number of Records Stolen
2013 - 2016	Yahoo	Email service provider	3.000.000.000
2016	Adult Friend Finder	Adult website	412.200.000
2016	MySpace	Social media website	360.000.000
2007 - 2013	Experian	Credit bureau	200.000.000
2012	LinkedIn	Social media website	165.000.000
2018	Under Armour/MyFitnessPal	Fitness mobile app	150.000.000
2017	Equifax	Information solutions company	145.500.000
2014	eBay	Online auction website	145.000.000
2008	Heartland Payment Systems	Credit and debit processor	134.000.000
2013	Target	Retailer	110.000.000

10 najvećih incidenata sa podacima

Priče o većini incidenata u vezi bezbednosti podataka imaju sličan obrazac. Pouke iz većine ovih priča se svode na isto - sve se to moglo sprečiti da ljudi nisu pravili greške. Ono što je prilično zapanjujuće u vezi sa ovim pričama jeste to da se iste greške stalno ponavljaju.

Paradigmatična priča, iz već pozamašne istorije povreda bezbednosti podataka, dogodila se sredinom decembra 2013. godine. Baš usred sezone prazničnih kupovina, rukovodioci u gigantskom američkom maloprodajnom lancu **Target** bili su zatečeni hakerskim napadom.

Tokom dve nedelje, počevši od novembra 2013. godine, hakeri su ukrali detaljne informacije o 40 miliona kreditnih i debitnih kartica, kao i lične podatke o 70 miliona klijenata Targeta. Hakeri su počeli da prodaju ove ogromne količine podataka na crnom digitalnom tržištu.

Tajming nije mogao biti gori za Target. Pretrpeo je najveći pad prazničnih transakcija od kada je prvi put počeo da prati redovne statističke izveštaje. Pored izgubljenog profita, troškovi povezani sa incidentom su premašili 200 miliona dolara do sredine februara 2014. Ovi troškovi su značajno porasli zbog zahteva banaka za nadoknadu troškova, regulatornih kazni i direktnih troškova usluga klijentima. Podneto je oko 90 tužbi, što je dovelo i do ogromnih advokatskih računa.

Ostaje nepoznato kolika je ukupna cena ovog incidenta, ali procena u Targetovom godišnjem izveštaju iz marta 2016. iznosila je 291 milion dolara. Reputacija kompanije je narušena, a rukovodilac informacionog sistema je podneo ostavku.

Target je imao veoma dobar informacioni sistem – imao je čak i veoma moderan kompanijski sistemski program (FireEye) za zaštitu od malvera. Sa svojim obimnim resursima i zaštitom Target je bio daleko zaštićeniji od većine organizacija. Ipak, sve to nije pomoglo.

U filmovima kriminalci često imaju insajdera, unutrašnjeg saradnika koji im ostavlja 'otvorena vrata' za ulazak. Ali osoba koja je pustila hakere u Target čak nije bila ni zaposlena u Targetu i nije bila sklona prevarama. To je bio zaposleni u firmi Fazio Mechanical, koja je obavljala eksterne usluge u vezi informacionog sistema Targeta. On je lakomisleno otvorio prilog u lažnom imejlu koji su mu hakeri poslali ('upecao se'). Sakriven u prilogu vrebao je trojanski konj **Citadela** – zlonamerni softverski program koji se proširio po Faziovim računarima. Preko tog trojanskog konja, hakeri su dobili Faziova ovlašćenja za prijavu na Targetov sistem.

Pristupom na Target, hakeri su onda pokrenuli drugi malver program (jeftino kupljen na crnom tržištu za samo nekoliko hiljada dolara). Malver je počeo da prikuplja milione podataka o klijentima i obavljenim transakcijama sa platnim karticama. Ali vrlo brzo, antivirusni program FireEye je signalizirao da je u sistemu zlonamerni softver.

Nažalost, ova upozorenja nisu ozbiljno shvaćena i nisu preduzimate odgovarajuće akcije za odstranjivanje malvera. Štaviše, FireEye-ova funkcija automatskog odstranjivanja malvera mogla je da okonča napad bez potrebe za bilo kakvom ljudskom intervencijom. Međutim, Targetov bezbednosni tim je isključio tu funkciju želeći da poveća efikasnost obavljanja povećanog obima transakcija sistema.

Da li su izvučene neke pouke iz ovog incidenta? U ovako kompleksnim sistemima problemi su organizaciono sistemske prirode – propusti se mogu desiti na svim nivoima.

Stručnjak za informacionu bezbednost Brus Šnajer (Bruce Schneier) tvrdi da su podaci otrovna imovina. Pošto hakeri svakog dana provaljuju u informacione sisteme i krađu podatke to znači da prikupljanje i čuvanje tolikih količina podataka predstavlja bombu koja otkucava – to je katastrofa koja čeka da se dogodi. Svaki problem sa podacima može pokrenuti jedan destruktivni niz posledica koje mogu smanjiti profit kompanije, ugroziti njen ugled, dovesti do pada cena akcija, a potencijalno mogu dovesti do skupih sudskih procesa ili čak krivičnih prijava od strane regulatora.

Posebno su opasni podaci o ličnosti jer su osetljivi, vrlo podložni zloupotrebi i teško ih je čuvati, a žele ih mnogi - od kriminalaca do osiguravajućih društava i obaveštajnih agencija.

Krađe podataka nemaju razorne posledice samo za velike korporacije. Servis za sklapanje intimnih poznanstava (sajt za preljubnike) Ešli Medison (Ashley Madison) je pretrpeo ogromni hakerski napad. Hakeri su javno objavili imena onih koji su koristili usluge, uključujući čak i one koji zapravo nikada nisu imali nijednu ljubavnu aferu. Mnogi od njih su dobili teške oblike depresije i izgubili su posao i porodice. Sveštenik iz Nju Orleansa i profesor bogoslovije Džon Gibson izvršio je samoubistvo nakon što je identifikovan od strane hakera kao korisnika Ešli Medisona. U svojoj oproštajnoj poruci je govorio o svojoj depresiji i sramoti zbog toga što je to objavljeno.

Moderni digitalni lopovi su 2013. provalili sigurnosne sisteme na *Ekvifaksovom* (*Equifax*) sajtu *AnnualCreditReport.com* i došli do kompletnih kreditnih izveštaja za 145 miliona građana. Žrtve tog napada bile su i brojne slavne ličnosti, među kojima i Arnold Švarceneger, Kim Kardašijan, Bijonse, Robert de Niro, Ledi Gaga pa čak i Bil Gejts. Provaljeni su bili i kreditni izveštaji nekoliko izuzetno poznatih političkih ličnosti, poput prve dame Mišel Obame, potpredsednika Džoa Bajdena, bivšeg predsednika Džordža Buša i državnog javnog tužioca Erika Holdera.

Moderni digitalni lopovi su 2013. provalili sigurnosne sisteme na *Ekvifaxovom* (*Equifax*) sajtu *AnnualCreditReport.com* i došli do kompletnih kreditnih izveštaja za 145 miliona građana. Žrtve tog napada bile su i brojne slavne ličnosti, među kojima i Arnold Švarceneger, Kim Kardašijan, Bijonse, Robert de Niro, Ledi Gaga pa čak i Bil Gejts. Provaljeni su bili i kreditni izveštaji nekoliko izuzetno poznatih političkih ličnosti, poput prve dame Mišel Obame, potpredsednika Džoa Bajdena, bivšeg predsednika Džordža Buša i državnog javnog tužioca Erika Holdera.

Zvuči neverovatno, ali krajem juna u medijima se pojavila [informacija](#) da je hakerska grupa **RansomHouse** izvršila uspešan napad na tehnološkog giganta AMD (uz Intel najveći proizvođač čipova) i tom prilikom ukrala više od 450 gigabajta podataka.

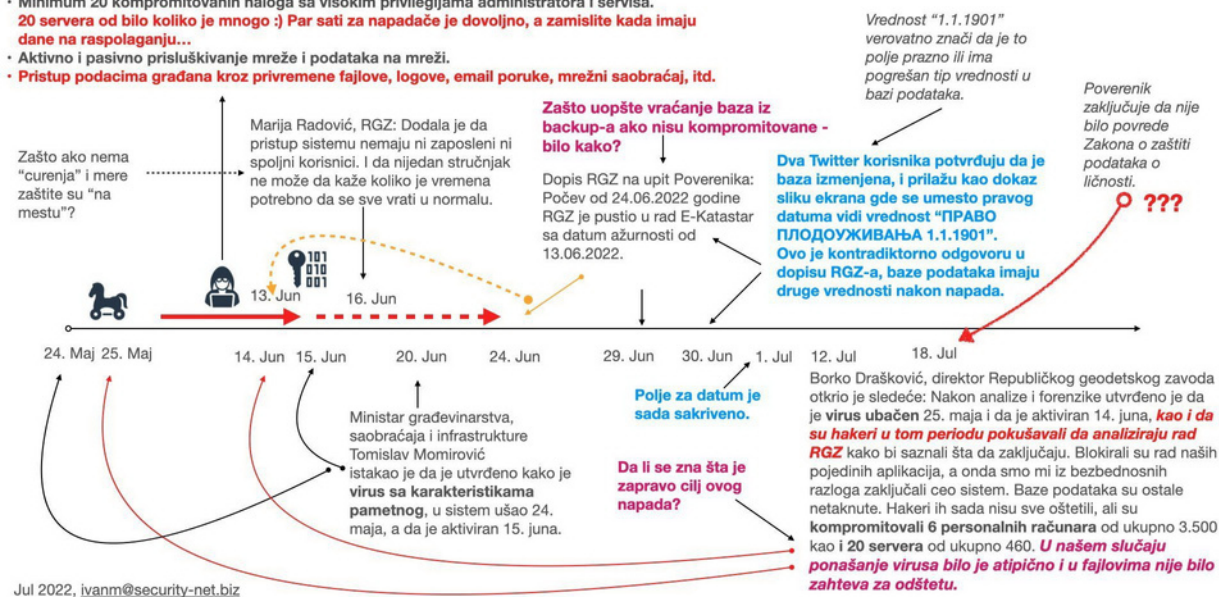
Najzanimljiviji podatak vezan za ovaj hakerski napad jeste tvrdnja RansomHouse-a da su uspeli da probiju zaštitu kompanije AMD zbog loših lozinki koje su koristili zaposleni. Hakeri navode da su neke od lozinki bile "123456a", "P@sw0rd", "am!23" "Welcome1". Takođe su objavili kako je " sramota da su ovako slabe lozinke koristili zaposleni u jednom tehnološkom gigantu kao što je AMD". Još je veća sramota što sektor za informacionu bezbednost ove kompanije nije radio svoj posao na pravi način. U medijima za sada nema informacija o tome da li je "RansomHouse" tražio novac za otkup podataka, ali čini se, na osnovu njihovih objava, da im cilj nije bila klasična ucena.

Kada je u pitanju Srbija – u našoj javnosti nema ovako transparentnih i detaljnih informacija o incidentima sa podacima. To je možda najvažniji razlog zašto je potrebno da ova tema bude u većoj meri prisutna i sa većom pažnjom razmatrana u našoj sredini. Posebno treba istaći da nema analitičkih tekstova o tome šta se tačno dešavalo. **Novi Sad** je ostao u senci pandemije i izgleda da je imao sreće da je 'razbijena' šifra zlonamernog softvera (*Pwndlocker*) kojim je napadnut. Što se tiče Republičkog geodetskog zavoda javnosti su bila dostupna samo zbunjujuća i nelogična objašnjenja zvaničnika.

U oba slučaja javnost nije bila detaljno obavешtena o tome **kako je došlo do problema, kako je on otklonjen i kakve su štetne posledice** za celo društvo i za nas pojedince. Zvanične institucije treba da budu u obavezi da javnost obaveste **o tome da li je uopšte obavljena forenzička analiza nad celim sistemom u kojem se desio incident, šta je utvrđeno, a posebno da li je bilo zloupotrebe podataka o ličnosti.**

Analiza nelogičnih objava zvaničnika povodom napada malicioznih hakera na RGZ

- Minimum 20 kompromitovanih naloga sa visokim privilegijama administratora i servisa. **20 servera od bilo koliko je mnogo ; Par sati za napadače je dovoljno, a zamislite kada imaju dane na raspolaganju...**
- Aktivno i pasivno prisluškivanje mreže i podataka na mreži.
- **Pristup podacima građana kroz privremene fajlove, logove, email poruke, mrežni saobraćaj, itd.**

Nadam se da je iz svega prethodno navedenog postalo jasno da se ovi problemi tiču svih nas i da se mnoge loše stvari u oblasti digitalnih tehnologija dešavaju jednostavno zato što **još uvek ne shvatamo da je informaciona bezbednost kolektivni problem**. Celom društvu bi bilo bolje kada bi svi imali prihvatljive standarde informacione bezbednosti - poslovne tajne bile bi bolje zaštićene a lični podaci građana bili bi bezbedniji od zloupotreba.

Međutim, većini kompanija nije u interesu da ulažu u bezbednost informacija, jer im to ne donosi neku tržišnu prednost, a i skupo je, što ih može dovesti u nepovoljan položaj u odnosu na konkurente. U trenutnoj situaciji, nedovoljno sigurni proizvodi mogu veoma lako da istisnu sa tržišta bezbedne proizvode, jer ulaganje u sajber bezbednost povećava troškove proizvodnje.

Kroz istoriju se pokazalo da je državna regulativa način na koji se poboljšava bezbednost. Da nije bilo državnih institucija koje su propisive obavezne standarde, mnoge zgrade, lekovi, hrana, automobili i avioni bili bi manje bezbedni. Proizvođači automobila su se na početku protivili obaveznim sigurnosnim pojasevima. Smatrali su da je to glupa ideja i da ih korisnici neće prihvatiti. Vremenom su svi shvatili opštu korist od propisa koji štiti i njih i kupce njihovih automobila. Ponekad je državna regulativa jedini način na koji se kompanije mogu privoleti da ulažu u nešto što predstavlja vrednost za čitavo društvo iako ne donosi trenutni povraćaj uloženi sredstava.

Sadašnji zakoni o bezbednosti podataka nisu u dovoljnoj meri efikasni. Fokusiraju se na organizacije koje su pretrpele hakerske napade, ali se ne bave mnogim drugim akterima koji doprinose problemu: softverskim firmama koje stvaraju softver sa tehničkim slabostima koje prevaranti mogu da iskoriste na bezbroj načina, kompanijama koje proizvode nesigurne uređaje, donosiocima regulatornih propisa i organizacijama koje se bave obukom ljudi za život i rad u digitalnom prostoru.

Zakoni i politike bezbednosti podataka treba da imaju u vidu **širu sliku problema**. Potrebno je da uzmu u obzir **odgovornost svih aktera u ekosistemu podataka, pa čak i nas pojedina** koji koristimo usluge raznih servisa informacionog društva. Naša je lična odgovornost ako koristimo tako glupave lozinke kao „12345!“ i slične.

Pošto smo počeli sa Gudmanovim pesimističkim napomenama, red je i da završimo sa njegovim, ali sada optimističkim, razmišljanjem. „Postoji put napred iz navale tehnoloških pretnji s kojima smo danas suočeni. **Mobilizacijom običnih građana i ponovnim preuzimanjem kontrole nad sopstvenim uređajima i tehnologijama, svi možemo da te alate koristimo maksimalno u dobre svrhe**. Drugim rečima, **oruđe za promenu sveta nalazi se svakome u rukama**. Kako ćemo ga koristiti ne zavisi samo od mene; to zavisi od svih nas. Ta bolja verzija naše budućnosti – ona koju svi želimo – neće se čarobno pojaviti sama od sebe. Za nju će biti neophodni izuzetni ciljevi, nastojanja i borba. Ali zahvaljujući tom predanom radu, biće moguće ne samo da preživimo napredak već i da doživimo procvat u meri koju niko ranije nije mogao ni da zamisli. **To je svet u kojem ja želim da živim.**“

NEDOKUČIV BOŽJI PLAN

Nepoznati autor

Jedan čovek je radio u hramu, njegov posao je bio čišćenje hrama. Sveštenik bi mu od priloga u hramu davao manji iznos kao platu za njegov rad.

Bio je veoma nezadovoljan svojim životom, bio je jako siromašan i imao težak život. Dok je radio u hramu, čitavo vreme se žalio Bogu na svoj život.

Jednog dana reče Bogu: „Koliko je tvoj život težak? Tamo možeš udobno da boraviš na jednom mestu. A pogledaj mene kakav težak život živim. Naporno radim tokom čitavog dana kako bih kupio dovoljno hrane da se prehranim. Voleo bih da je moj život poput tvog.”

Tada začu nepoznat glas koji je dolazio odnekud iz crkve: “Nije to što misliš. Moj život nije nimalo lak. Moram da pazim na mnoge stvari i da napravim puno aranžmana. To nije nešto što bilo ko može da učini.”

„Šta to govoriš? Taj posao je lak. Kao i ti, i ja mogu da stojim ovde čitav dan. Šta je tu velika stvar? ” – odgovori čovek.

Nepoznati glas se ponovo oglasi: “Ne bi to mogao da učiniš. Ovaj posao zahteva puno strpljenja.”

“Ma sigurno mogu. Samo me pusti da živim jedan dan tvog života.” – insistirao je čovek.

Nepoznati glas reče: „U redu. Danas ćeš živeti mojim životom, ali ima jedan uslov.”

Čovek odgovori: “Spreman sam da prihvatim svaki uslov.”

Bog reče: „Slušaj pažljivo. Mnogi će ljudi tokom čitavog dana da dolaze u hram i svašta će govoriti. Neki će govoriti dobro, neki će govoriti loše. Moraš svakoga da strpljivo slušaš, a ipak da ne reaguješ na to. Uslov je da ne možeš ništa da kažeš. Šta god da se dogodi, samo ostani miran i ćuti.” Čovek se složi.

Bog i čovek su zamenili svoje uloge. Čovek je odjednom gledao hram odozgo – bio na mestu Boga, a Bog je počeo da čisti umesto čoveka, a kada je posao obavio, Bog je otišao odatle.

Nakon nekog vremena, jedan je bogataš dođe u hram i zamoli Boga: „Postavljam novu fabriku. Blagoslovi me da ova fabrika dobro funkcioniše i da mogu dobro da profitiram. ”

Nakon molitve pokloni se i u tom trenutku mu ispade novčanik iz džepa. Kad je bogataš odlazio, sluga hrama koji je sada bio na Božjem mestu htede mu reći za novčanik, ali je oćutao zbog dogovora sa Bogom.

Ubrzo nakon toga dođe jedan siromah i skrušeno se obrati Bogu: „Vrlo sam siromašan. Nemam novca da prehranim svoju porodicu i kupim lekove za svoju bolesnu majku. Ne mogu da podnesem sve ovo. Učini čudo Bože i pomoz mi.”

Kada je trebalo da krene iz hrama nakon molitve, siromah ugleda novčanik koji je ispao bogatašu. Uze novčanik i reče: „Hvala ti Bože. Tako si brzo čuo moju molitvu. Od ovog novca mogu da kupim i hranu i lekove. ”

Čovek koji je bio na Božjem mestu, video je to i htjede mu reći da novčanik pripada trgovcu i da mu ga Bog nije dao, i da je to što radi krađa, ali je bio prisiljen da ćuti.

Tada je u hram došla treća osoba, mornar koji je 15 dana putovao morem. Došao je da se pomoli Bogu za siguran put i povratak.

Dok se molio, stigao je bogati trgovac sa policijom. Ugledavši mornara reče policiji: „Došao je u hram za mnom. Sigurno mi je ukrao novčanik. Uhapsite ga.”

Čak i kada je mornar rekao da nije, policija je uhapsila mornara i odvela ga.

Čovek koji se zamenio sa Bogom nije mogao da podnese ovu nepravdu koja se događala pred njim, ali nije mogao da govori zbog dogovora sa Bogom, ali je osećao da bi bilo pogrešno ako sada ćuti. Dakle, on prekide svoju ćutnju i glas odjeknu hramom: „Odvodite pogrešnu osobu. Novčanik nije ukrao mornar, već jadtik koji je došao pre njega.”

Čuvši ovo, policija pusti mornara i uhvati tog siromaha koji je uzeo novčanik.

Kada se Bog uveče vratio u hram, čovek koji je čitav dan bio u ulozi Boga sa ponosom je pričao kako je sprečio nepravdu prema mornaru.

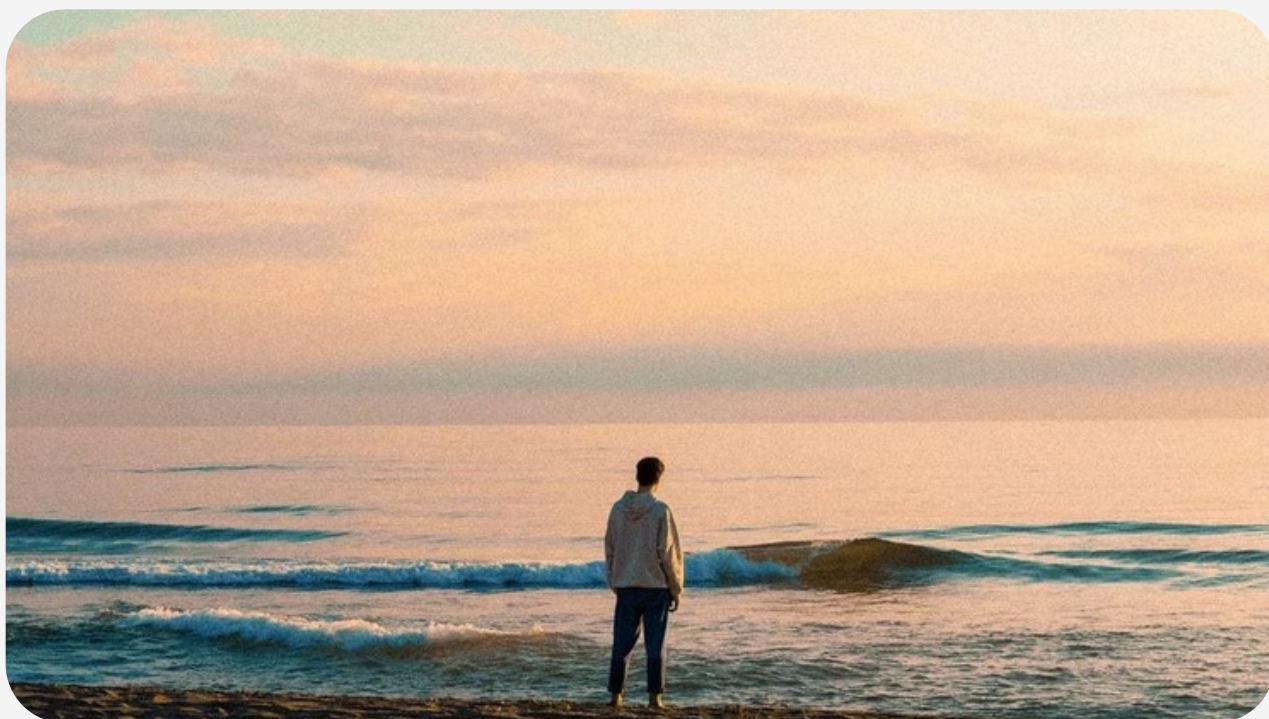
Čuvši njegove reči, Bog reče: „Šta si to učinio?! Zar ti nisam rekao da ćutke budeš na mom mestu. Time što si progovorio uništio si mi čitav plan. Taj bogataš je zaradio toliko novca čineći loša dela. Da je siromah od toga dobio nešto novca, mogao bi neko vreme dobro da živi, a trgovački greh bi se malo smanjio. Mornar koji je otišao na putovanje neće se vratiti živ, jer velika oluja dolazi u more. Da je uhapšen i da je nekoliko dana bio u zatvoru, preživeo bi.“

Slušajući to, čovek je shvatio da može da vidi samo ono što je pred njim i da ne može da uoči stvarnost iza svega toga - stvarnost gde Bog razmatra svaki aspekt života, pravi svoj plan i vodi živote ljudi.

* * *

Za nauk:

Nedokučiv nam je Božji plan: zašto nam se nešto dogodi ili ne dogodi...

ZOHAR

Nebojša Nikolić

Zohar ili Knjiga Sjaja je osnovni kabalistički zapis, suština same Kabale, a neki kažu da Kabala jeste Zohar. Jasno ga definisati je skoro nemoguće. On objašnjava tajne Tore, Univerzuma i uopšte svakog aspekta života i postojanja. Moglo bi se reći i da je vodič ka izgubljenoj božanskoj prirodi naših duša. Sastoji se od 23 knjige, pisan metaforičnim, šifrovanim jezikom, kroz dijaloge mudraca. Međutim, posmatrati Zohar samo kroz fizičku prizmu je potpuno pogrešno. On je energetski izvor i direktni kanal božanske energije, tako da njegova moć prevazilazi materijalni svet. Samo posmatranje aramejskih slova u Zoharu ima metafizičku dimenziju koja donosi stanje mira, ispunjenosti, ima moć izlečenja, zaštite, tako da je dugo Zohar od strane laika smatran magijskim tekstom, pri čemu je takvo tumačenje prizemno i smešno. On je dobijen kroz Božansko providenje, kao i sama Tora, tako da ulazi i objašnjava najdublje tajne skrivene u ovoj svetoj knjizi.

Tora je Jevrejska sveta knjiga i predstavlja osnovni spis Judaizma. Shvata se kao doslovna Božja reč predata Mojsiju na brdu Sinaj 1280. godine p.n.e. Tora znači učenje, instrukcija, doktrina ili zakon. Sastoji se od pet knjiga, koje se nazivaju i Stari zavet, Mojsijev zakon, Pet knjiga Mojsijevih, Pentateuh. Tora sadrži Božje zakone po kojima Jevreji moraju da žive, kako u domenu religije tako i u običnom, svakodnevnom životu. Pored Pisane Tore, postoji i Usmena Tora, koja se prenosila sa kolena na koleno, a njen zapis je trajao petsto godina i u njemu je učestvovalo dve i po hiljade rabina. Pisanje je završeno oko 400 godina posle Hrista i naziva se Talmud.

Kao i Pisanu Toru, Usmenu je takođe dobio Mojsije i preneo je Jošui, a ovaj najstarijim Jevrejima i tako s kolena na koleno. Talmud je sveta knjiga za Jevreje i sadrži kako religiozno učenje Jevreja, tako i građanske zakone, privatno pravo, porodično pravo i kazneno pravo. Smatra se da je Tora više od religije, istorije, da nije ni pravni ni religijski izvor, nego nešto što prevazilazi sve to. Ona je opis odnosa Boga i čoveka, pokazatelj značenja i svrhe tog odnosa.

Pisac Zohara je najveći Kabalista u istoriji, Šimon Bar Johai, koji je živeo u drugom i trećem veku posle Hrista. Iako i dalje postoje debate oko autorstva Zohara, Među Kabalistima nije nikada bilo dileme da je tvorac takvog dela i kanal Božanske energije mogla da bude samo Duša pravednika, a da je jedini takav bio upravo Šimon Bar Johai. Nakon Rimskog osvajanja Svete Zemlje pod vođstvom svirepog Hadrijana, strašnog masakra nad Jevrejskim narodom, rušenja Drugog Hrama 70. godine n.e. i kažnjavanja smrću verskih lidera, Šimon Bar Johai je, kao jedan od najvećih rabina, osuđen na smrt. Sa sinom je pobjegao i skrivao se u izolovanoj pećini punih trinaest godina. Vreme su provodili u proučavanju Tore, tako da je takav način odvajanja od materijalnog sveta doveo do velikog duhovnog pročišćenja.

Šimon Bar Johai je postao dostojan da bude direktan kanal Božanske energije i da stupi u kontakt sa višim svetovima i Dušama preminulih pravednika. Po predanju, u stvaranju Zohara, njemu su direktno pomogle Duše Mojsija i proroka Ilije.

Nakon dugogodišnje izolacije i izlaska iz pećine, rabin Šimon je Zohar diktirao drugom rabinu koji je imao izuzetan talenat za pisanje u metaforama i alegorijama, tako da je suština bila skrivena pod velovima koji su samo posebni mogli da razumeju. Pisan je drevnim aramejskim jezikom, jednim od najstarijih poznatih jezika, kojim je govorio i Isus. U pisanom obliku on postoji od prve pojave pisma, a u govornom obliku se smatra da postoji od početka same ljudske civilizacije. Smatra se da je ovaj jezik izabran za pisanje Zohara, jer je otporan na negativne anđeoske uticaje i da kada se Bog obraća ljudima, koristi aramejski jezik jer je on direktan kontakt sa Tvorcem. Zbog toga su slova hebrejskog i aramejskog alfabeta ne samo sredstva već posebni energetski kanali ka višim svetovima.

Dalja sudbina Zohara je mistična koliko i sam njegov sadržaj. Vekovima je zapis bio skriven, jer čovečanstvo nije bilo duhovno spremno za njegovo otkriće. Rečeno je da će se Zohar pojaviti 1200 godina nakon rušenja Drugog Hrama (70. godine n.e.), po stotinu godina za svako od dvanaest izraelskih plemena. Rabin Šimon je smatrao da će doći doba kada će šestogodišnja deca moći da shvate Zohar.

Proročanstvo za otkriće Zohara se obistinilo. On se pojavio oko 1270. godine kod velikog španskog kabaliste Moše de Leona, za koga mnogi i danas smatraju da je on lično autor. Kako je Zohar dospao u njegove ruke velika je misterija. Jedna pretpostavka je da je rabin Ramban iz Izraela brodom poslao knjigu svome sinu, ali je brod skrenuo sa puta i knjiga se nekako našla u posedu Moše De Leona. Druga pretpostavka je da je rukopis pronašao Arabijski kralj i poslao ga u Toledo u Španiji na prevođenje. U svakom slučaju, oko 1300. godine Moše De Leon je počeo sa širenjem brošura Zohara i na taj način je Zohar, posle više od jednog milenijuma, dospao u svet koji je konačno bio spreman za njega.

Dalji uticaj Zohara na najveće umove i mudrace, koji su živeli nakon tog perioda, bio je neverovatan. Ceo kabalistički svet, bez obzira na podneblje, bio je opsednut proučavanjem ovih spisa i pokušajem da se oni dešifruju i shvate. U svakom slučaju, niko nije imao sumnje da se radi o najvrednijem zapisu koji je čovečanstvo videlo. Međutim, sve do pojave rabina Isaka Lurije, ili Svetog Arija. U 16. veku, niko nije uspeo da uđe u suštinu Zohara. Ari je bio najveći kabalista novog doba i jedini čiji je duhovni razvoj bio na tom nivou da može da protumači tajne Zohara, a čak i danas, petsto godina nakon Arija, njegova tumačenja ostaju nerazumljiva i neshvatljiva savremenom čoveku. Tek sa razvojem kvantne fizike mogu da se shvate ili samo naslute pojave kao

što su paralelni univezumi, teorija struna, itd. Ari je još tada objasnio teoriju Velikog Praska o nastanku Univerzuma, nekoliko vekova pre zvanične nauke.

Pored kabalističkih mudraca, Zohar je vekovima opsedao umove najvećih hrišćanskih mislilaca i naučnika. Zasluga za predstavljanje Zohara hrišćanskom svetu pripada firentinskom grofu Piku de la Mirandoli, u petnaestom veku, za koga se smatra da je utkao Zohar i Kabalu u samu srž renesansne misli. U narednom periodu je spisak čuvenih umova koji su proučavali ovaj spis nepregledan, pomenuću samo neke: Isak Njutn je naučio hebrejski jezik da bi mogao godinama da proučava Kabalu a njegov prevod Zohara i danas postoji u biblioteci u Kembridžu. Paracelzus, otac alhemije, je tvrdio da je njegov rad zasnovan na Kabali. Kolumbo je proučavao Zohar, Džon Di, jedan od najbriljantnijih umova šesnaestog veka, veliki filozof Gotfrid Lajbnic. Karl Jung je bio zadivljen Kabalom i veliki deo njegovog učenja je pod njenim uticajem. Albert Pajk, najpoznatiji Mason u istoriji. Tako bi mogli u nedogled.

Zohar je prvi put štampan 1559. godine, a preveden na latinski 1684. godine. U dvadesetom veku veliku zaslugu za potpuno otvaranje Kabale i Zohara celom svetu ima rabin Ašlag, koji je svoj život posvetio tome da Kabala i njena mudrost postanu dostupni celoj civilizaciji, jer je konačno taj trenutak nastupio. Prevod na engleski jezik dvadeset tri toma je uradio Majkl Berg, koji je tome posvetio deset godina. Smatra se da su trenutno milioni kopija u opticaju širom sveta i ovo je trenutak najveće ekspanzije Kabale u istoriji.

U čemu je tolika magija Zohara da se gotovo epidemijski, u ovom trenutku širi po planeti Zemlji, opčinjavajući ljude svih rasa i podneblja?

Danas je nemoguće i zamisliti da savremeni čovek sedi i proučava 23 debela toma. Postoje skraćeni oblici Zohara, knjige komentara kao i uvodne knjige za Zohar, postoje čak i džepna izdanja na hebrejskom jeziku. Koju god varijantu da odaberemo, bez obzira na stepen poznavanja Kabale, ono što je neverovatno jeste mir koji se oseća tokom čitanja. To nije knjiga koja se čita u dahu, ne može da se čita satima, ali prosto poziva na dalje čitanje, zbog osećaja koji donosi. Čak su i saznanja koja dobijate u drugom planu. Zbog toga je Zohar najjače kabalističko sredstvo i alat u spiritualnom napretku, pored hebrejskog alfabeta, molitvi, meditacije, dela davanja i proaktivnog razmišljanja. Ono u šta sam siguran je da će, kao što je rabin Šimon Bar Johai rekao, doći vreme kada će i deca moći da osete moć ove knjige.

Ono što bih mogao da preporučim svima koji imaju želju da bar malo odškrinu vrata Zohara jeste knjiga Filipa Berga, osnivača Kabala centra, *Essential Zohar*.

Knjiga je kratka sa prigodnim izborom delova Zohara, sa odgovarajućim komentarima i objašnjenjima. Odličan je prvi korak, a ako se na njoj i završi sa proučavanjem Zohara, pruža dosta informacijao suštini Kabale i prenosi osnovne mudrosti ove prelepe nauke.

**DA LI TO
STARIMO
DUŠO?**

Mirela Tot

Da li to starimo, dušo...?
dok biramo udobne cipele,
ispred ormara u hodniku?
Na zid stavljamo sliku
davno poklonjenu, nekad
nevoljenu.
Slažemo fotografije u albume
po fazama života.
Svakoga jutra nova bol
kao da nam je stota.

Da li to starimo, dušo...
kada nam nije važno
šta će ljudi reći?
Ne nadamo se nekoj
filmskoj sreći.
Veseli nas hrana.
Da, hrana postaje smisao
naših dana.
Šta jesti?
Ne, koga sresti.

Da li to starimo dušo...
dok izvlačimo stare ploče
i nije nam teško preći pola grada
da nađemo gramofonsku iglu?
Vadimo uspomene iz ormara.
Odjednom nam se sviđa
haljina stara
koju smo smatrali lošom kupovinom.
Ne zamaramo se pravdom
i istinom, jer znamo...
mladosti je dojam bitan samo.

Da li to starimo, dušo...
izlazeći iz stana bez šminke
prošetati psa na brzinu.
Vidimo umjetnost u vinu.
U stanju smo prevrtati čašu
običnog crnog vina satima.
Zamračiti.
U zamračenom se svlačiti.

Da li to starimo, dušo...
jer ne brinemo oko prašine
i ko je ušao u cipelama u naš dom?
I nije važno da je po mom.

Da li to starimo, dušo...
ili smo na dobrom putu
da postanemo starci
one mudre vrste?
Kosti krhke, misli čvrste
i nisu nam važne tolike
stvari kao nekada,
ni sve ono što ljudi slave.

Samo se nadam dok dani lete,
da ostat' ćemo do kraja zdrave glave, dušo...
Dok krpimo, a ne kupujemo.
Dok štujemo, a ne mijenjamo.
Dok volimo rituale i one
sitnice male što starci vole.

Da li to starimo, dušo...
ili to godine tako bole?

URBANO PČELARSTVO U BEOGRADU

Milomir Kostić

Beogradsko udruženje pčelara, udruženje sa veoma dugom pčelarskom tradicijom, je pionir urbanog pčelarstva u ovom delu regiona. Unutar Udruženja je pre pet godina osnovana Sekcija za urbano pčelarstvo, sa idejom da svojim pozitivnim impulsom gajenja i čuvanja pčela u gradskoj sredini pokrene i obuhvati što više gradova u Srbiji i pridruži se svetskim i evropskim centrima koji već imaju svoje urbane pčelinjake.

Pod pojmom urbano pčelarstvo podrazumeva se čuvanje i držanje pčela u gradskoj sredini. S obzirom da su predviđanja da će u gradovima živeti 2/3 svetske populacije, možemo slobodno reći da je ono i pravi odgovor ekološki svesnih građana i društveno odgovornih kompanija i institucija, onih koji prepoznaju značaj pčele u ekosistemu da doprinesu očuvanju biodiverziteta biljaka, pčela i prirode uopšte. Udruženje aktivno promovise ovu vrstu pčelarstva i već smo oformili pčelinjak u šumi na Košutnjaku, mini pčelinjake na krovovima zgrada, kao i u dvorištima zgrada i kuća našeg grada. Nasuprot ovoj grupaciji, postoji i drugi deo stanovništva, koji usled velike neobaveštenosti i ekološke neosveštenosti razmišlja potpuno drugačije, pa tako sve što je u vezi sa pomenutom praksom doživljava sa podozrenjem i velikim nepoverenjem. Mnogi nekompetentni sebi daju za pravo da ovu praksu tumače potpuno proizvoljno i neprimereno, tvrdeći da je to neki novi trend o kome se mnogo i ne zna, ili urbano pčelarstvo čak smatraju pomodarstvom.

Kako se dramatično povećava stepen ugroženosti medonosnih pčela, tako urbano pčelarstvo sve više dobija na značaju. Zato treba jasno naglasiti da urbano pčelarstvo niti je novi trend, niti je pomodarstvo, jer je ono u svetu poznato još od druge polovine 19 veka. Naime 1856.godine su u Parizu u Luksemburškom parku postavljene prve gradske košnice sa pčelama. Tada je promovisana i počela sa radom prva pčelarska škola urbanog pčelarstva. Zato se Pariz - grad svetlosti i danas smatra kolevkom urbanog pčelarstva. Tokom svoje prilično duge istorije urbano pčelarstvo je imalo različite razvojne faze, čak je i u zemljama koje pripadaju savremenom svetu bilo s vremena na vreme i zabranjivano.

Moramo stalno da imamo na umu da je upravo pčela najznačajniji insekt u prirodi, „odgovoran“ za oprašivanje neverovatnih 85% biljaka cvetnica. Razvoj urbanog pčelarstva se vezao i za pokret lokalnih proizvođača hrane, a kako danas imamo sve više proizvođača posvećenih organskoj proizvodnji i održivom razvoju, to je i logičan razvoj ove grane pčelarstva. Na svakom koraku u prirodi se susrećemo sa neprocenjivom ulogom pčela kao oprašivača raznovrsnih biljnih vrsta koje čovek koristi u svojoj ishrani, tako da je svaki treći zalogaj hrane zapravo proizvod pčele.

Ovo je jedan opšteprihvaćeni koncept koji iz godine u godinu beleži sve veći broj pčelinjih kolonija, ali i dobru praksu kojom se unapređuje životna sredina u

gradovima. Zato se urbano pčelarstvo i smatra jednim od efikasnih načina borbe za očuvanje biološke raznovrsnosti, povezanosti čoveka sa prirodom i hranom koju od nje dobija, i ono zbog toga ima sasvim jasno izražene ekološke, biološke, društvene i ekonomske dimenzije. S druge strane, broj pčela i drugih oprašivača u svetu je u stalnom opadanju i to utiče na sve biljne i životinjske vrste u svetu, pa samim tim i na čoveka. Još nije kasno da promenimo naše razmišljanje i ponašanje, jer se usevi, cveće i drveće bore da prežive. Shvatajući važnost oprašivača moramo uticati na tu vrstu, jer to umnogome utiče na kvalitet hrane koju konzumiramo. Moramo poštovati svet oko nas i moramo shvatiti da će ovi insekti doprineti lepoti sveta oko nas. Poštujući prirodu i životnu sredinu poštovaćemo celokupni ekosistem.

Zašto pčele nestaju

Odgovor nije jednostavan, a koliko je situacija ozbiljna govori činjenica da je Međunarodna unija za zaštitu prirode (IUCN), pčelu stavila na Evropsku crvenu listu ugroženih vrsta kojima pretili istrebljenje (European Red List).

Fenomen masovnog i misterioznog nestajanja pčela – *Colony Collapse Disorder (CCD)*, koje se pojavilo u SAD 2006.godine i proširilo po svim razvijenim zemljama sveta, naučnici povezuju s intenzivnom proizvodnjom monokultura u poljoprivredi, bolestima, zagađenjem, klimatskim promenama, i upotrebom pesticida u neograničenim količinama. To je uticalo da Evropska komisija 01.12.2013.godine uvede delimičnu dvogodišnju zabranu primene sredstava za zaštitu bilja koja sadrže aktivne supstance *imidakloprid*, *tiametoksam*, *klotinadin* (iz grupe neonikotinoida) i *fipronil*. Usled dobrih rezultata uvedenih mera i evidentnog oporavka pčelinjeg fonda, u decembru 2015. godine Evropska komisija produžava zabranu njihovog korišćenja.

Trajnu zabranu upotrebe tri pesticida iz grupe neonikotinoide na otvorenom prostoru na osnovu preporuke Evropske agencije za bezbednost hrane (EFSA) izglasao je Evropski parlament 27.12.2018. Primena ovog propisa u zemljama EU je stupila na snagu u drugoj polovini 2019.godine.

Upotreba insekticida prouzrokuje trovanja pčela, dok herbicidi uništavaju korove i prouzrokuju gubitak staništa za pčele. Biljna proizvodnja gde ne postoji niti jedna druga korovska biljka i cvet osim gajene biljne kulture za pčele predstavlja pustinju.

Brojne aktivnosti u svetu za očuvanje pčela

Postoje različiti mehanizmi i načini kako ekološki svesni pojedinci, organizacije i predstavnici vlasti nastoje da ukažu na ugroženost pčela i preduzmu konkretne akcije da ih sačuvaju. Navedimo primer grupe građana Evropske unije koji su kroz instrument Inicijativa evropskih građana podneli Evropskoj komisiji predlog za zabranu upotrebe

glifosata, sa prikupljenih preko milion potpisa 25. januara 2017.godine. Isto tako Generalna skupština Ujedinjenih nacija je na predlog Pčelarskog saveza Slovenije izglasala i usvojila 20. maj (rođendan Antona Janše prvog zvaničnog pčelara na dvoru Marije Terezije) kao *Svetski dan pčela*. U svom drugom mandatu 2015.godine, američki predsednik Barak Obama, upoznat sa oprašivačkom krizom, godišnjim gubicima pčela od preko 40 odsto ukupnog pčelinjeg fonda i pod pritiskom udruženja pčelara, poljoprivrednika, pobornika bezbedne hrane, ekologa i prikupljenih preko četiri miliona potpisa peticije, formirao je međuresorni tim zadužen za očuvanje zdravlja pčela i drugih oprašivača (2015 PHTF), koji je doneo *Nacionalnu strategiju o zdravlju pčela* i Akcioni plan, a Kongres je opredelio značajna sredstva namenjena za smanjenje gubitka pčela i drugih oprašivača bilo kroz istraživanja, obnovu prirodnih staništa i dr.

Istovremeno, na evropskom kontinentu, predstavnici partije Zelenih u Bundestagu, tj. u bašti Paul-Lebe-Hausa postavljaju nekoliko košnica i brendiraju med Bundestagsblüte. Predsednica Slovačke Zuzana Čaputova pohvalila se prvim medom sakupljenim iz košnica, koje se nalaze u bašti predsedničke palate u Bratislavi i taj med je nazvala "Predsednički med". Notr Dam katedrala (dok se nije zapalila), Muzej Orse, Kovnica novca, Velika palata, Pariska opera i brojne druge poznate zgrade Pariza mogu se pohvaliti svojim košnicama i pčelama koje su čak do tri puta produktivnije nego one u ruralnim sredinama.

Takođe, u Bavarskoj, partija Zelenih, pokrajinski Savez za zaštitu ptica i Ekološka demokratska stranka uspevaju pod sloganom "Raznolikost vrsta - sačuvajmo pčele" sakupiti skoro milion i osam stotina hiljada potpisa za održavanje referenduma, kojim je kasnije prihvaćen zakon o očuvanju raznolikosti vrsta. Ostaje nam da vidimo šta će se u narednom periodu dešavati s nemačkom poljoprivredom, koliko površine obradivog zemljišta će se tretirati isključivo ekološkim sredstvima i u kojoj meri će se očuvati biodiverzitet.

Pčele dobrodošle u Beograd

Beogradsko udruženje pčelara je, u duhu svoje novoosnovane sekcije, prepoznalo potrebu za konstantnom edukacijom članstva i osposobljavanjem novih mladih pčelara, koji će se baviti pčelarstvom u uslovima urbanog Beograda.

Tokom zime u periodu kada nema medobranja u udruženju se organizuju predavanja i radionice gde se razmenjuju iskustva pčelara. Zahvaljujući visokostručnim pčelarima, članovima udruženja, kao i saradnji sa profesorima Poljoprivrednog i Veterinarskog fakulteta, Udruženje svake godine u zimskom periodu tradicionalno organizuje školu urbanog pčelarstva i osposobljava desetine novih pčelara početnika.

Raznovrsno i bujno zelenilo i mala upotreba pesticida čine naš grad pogodnim mestom za razvoj pčelinjih zajednica i ima veliki potencijal za razvoj urbanog pčelarstva. Grad koji živi na dve reke, u čijem centru je Kalemegdanska tvrđava, koji ima divne Košutnjak i Avalu i bezbroj parkova i cveća, idealno je mesto za ta *divna stvorenja*.

Dr. Dušanka M. Milojković Opsenica, redovni profesor Hemijskog fakulteta u Beogradu, smatra da kvalitet meda koji proizvode beogradske urbane pčele nije ništa lošiji od medova sakupljenih širom Srbije i da pčele svojim receptorima eliminišu teške metale nastale iz izduvnih gasova vozila koja zagađuju naš grad.

U Beogradu trenutno ima oko 5000 pčelinjih zajednica. Beogradsko udruženje pčelara je oformilo svoje mini pčelinjake na krovu Ambasade Francuske, krovovima poslovnih zgrada „Erste banke“, trgovinskog centra „Ušće“, zgrade „Navigare“, Hyatt Regency Belgrade. Takođe imamo i pčelinjak pored reke Dunav u dvorištu „Žito mlina“.

Med koji sakupljamo na ovim lokacijama se redovno po svakom medobranju i vrcanju meda predaje na analizu u „Centar za ispitivanje namirnica d.o.o.“ Analize pokazuju izvanredne rezultate, dok se miris opisuje kao svojstven, aromatičan i izražen, ukus i aroma su izraženi, slatki i karakteristični.

S obzirom da svaka mikro lokacija postavljenog pčelinjaka, ima svoje specifičnosti (raznovrsnost medonosnog bilja), tako je i med različit, u zavisnosti gde je pčelinjak postavljen i ima drugačiji ukus.

Koji med se najčešće proizvodi (sakuplja) u Beogradu? Profesor Stanimirović sa Veterinarskog fakulteta u Beogradu u svom pčelinjaku pored autoputa na Autokomandi skuplja „Profesorski med“, članovi Beogradskog udruženja pčelara sa diplomatama misije Ambasade Francuske, na njihovoj zgradi sakupljaju „**Francuski med sa Kalemegdana**“, dok se sa zgrada na levoj strani reke Save skuplja „**Novobeogradski domaći med**“.

Zaključak

U prethodnom delu ovog teksta pokušali smo da objasnimo šta je urbano pčelarstvo koliko je pčela nezamenljiva u oprašivanju biljaka i proizvodnji hrane, a takođe i kako je i koliko ugrožena. Naveli smo neke globalne inicijative i akcije koje idu u prilog očuvanju biodiverziteta naše planete i pčela. Međutim, trenutak je da naglasimo da koliko god sve ovo bio globalan problem, urbano pčelarstvo zahteva lokalnu akciju. Urbanom pčelarstvu je potreban grad. Drugim rečima, globalan problem nestajanja pčela kroz oživljavanje urbanog pčelarstva postaje lokalni izazov, a njegov turistički, ekonomski i zdravstveni aspekt dolazi u prvi plan.

Koordinator urbanog pčelarstva
Beogradskog udruženja pčelara

Milomir Kostić

E-mail: micakostic.pcelar@yahoo.com ; office@bup.rs
tel +381 63 237023

**NE ČINI
DRUGIMA ŠTO
NE BI HTEO DA
DRUGI
ČINE TEBI**

Nepoznati autor

Kako želite da vama čine ljudi, tako činite i vi njima. – Matej 7:12; Luka 6:31

Osnovni zakon povećanja glasi: **Kako daješ, tako ćeš i dobiti** ili **Kako seješ, tako ćeš i žeti.**

Tim rečima se na različiti način izražava ono što nazivamo **Zlatnim pravilom**: Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima! U tome je sav Zakon i Proroci. (Matej 7:12).

U hrišćanskim svetim spisima Isus je Zlatno pravilo opisao vlastitim rečima, a ta praktična mudrost izražava se u raznim oblicima u svim vodećim svetskim religijama. Slične misli o ponašanju pronalazimo i u hinduizmu, budizmu, islamu, konfučijanizmu, judaizmu, taoizmu, u persijskoj literaturi i delima Aristotela, Platona, Seneke, kao i ostalih velikih filozofa i učitelja. U jevrejskoj literaturi Zlatno pravilo glasi: *Što ti je mrsko, ne čini nikome.*

Zlatno pravilo nudi nam obrazac ili plan za život koji možemo da čitamo, shvatimo i koristimo kako bismo u život uneli raznovrsne pozitivne pomake. Kada se prema drugima odnosimo onako kako bismo želeli da se drugi odnose prema nama, reč je o planu koji funkcioniše čudesno iz svih perspektiva i za sve učesnike. I on od nas nešto zahteva!

Mnogi znaju priču o Aladinu i njegovoj čudesnoj svetiljki – lampi. Onaj divni duh koji je čekao Aladinov poziv živeo je upravo u toj lampi. (Da li bismo to mogli da uporedimo sa svetlom koje nosimo u sebi?) Pa ipak, duh se u priči nije pojavljivao kad god je Aladin poželeo. Aladin je morao nešto da učini kako bi ga dozvao – morao je da protrlja lampu! Kada je Aladin preduzeo korake potrebne za sređivanje onoga što mu je povereno, pojavljivala se njegova dobrota. Isto vredi i za nas. Kako?

Možemo početi od tačke u kojoj se trenutno nalazimo i upotrebiti osobine i sposobnosti kojima već raspolažemo, bilo da je reč o nekom daru, materijalnom dobru, mogućnosti ili prilici za služenje sebi i drugima. Očekuje nas nagrada tako velika da nadilazi svaki novčani iznos ili priznanje koje bismo inače dobili u spoljnjem svetu. Reč je o svesti o tome da smo obavili svoj posao i služili na najbolji mogući način. Reč je o osećaju sreće i zadovoljstva koji proističe iz stvarnog davanja unutaršnjeg ja. Koji je onda delotvoran put, savet za svakodnevni život? Dajte sve od sebe i činite sve što znate uz ono čime raspolažete.

ZLATNO PRAVILO U SVETSKIM RELIGIJAMA:

AMERIČKI INDIJANCI: Temelj je poštovanje prema svemu što je živo. – Veliki zakon mira

BEHAIZAM: Blažen je kome je brat draži od samoga sebe. – Baha'u'llah

BUDIZAM: *Druge ne vređaj onim što bi vređalo tebe.* – Udnaa-Varga

HINDUIZAM: *Ovako glasi dužnost: drugima ne čini ništa što bi tebe bolelo kada bi drugi to činili tebi.* – Mahabharata

ISLAM: *Niko nije pravi vernik dok bratu ne poželi što želi i sebi.* – Suna

ĐAINIZAM: *U sreći i patnji, u radosti i bolu, prema svim stvorenjima moramo se odnositi kao prema sebi.* – Mahavira, 24. Tirthanakra

JUDAIZAM: *Šta ti je mrsko, ne čini drugima. To je zakon, a ostalo su tumačenja.* – Talmud

KONFUČIJANIZAM: *Ne čini drugima što ne bi hteo da drugi čine tebi.* – Analekta

HRIŠĆANSTVO: *Sve što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima!* – Matej 7:12

PERSIJA: *Čini što želiš da drugi čine tebi, čini ti njima.*

SIKIZAM: *Ne sukobljavaj se ni sa kim, jer je Bog u svima.* – Guru Arjan Devji 259, Guru Granth Sahib

TAOIZAM: *Komšijski dobitak smatraj svojim dobitkom, a komšijski gubitak svojim gubitkom.*

ZOROASTRIZAM: *Ta je narav dobra, kada drugome ne čini to što nije dobro za nju samu.* – Dadistan-I-Dinnik

I nije važno ko ima koristi od našeg služenja, ali je važno kako služimo i kako dajemo. Napredujmo korak po korak; počnimo od prvog koraka koji je pred nama. Protrljajmo lampu! Neko je rekao: Mi smo Božji dar nama samima; šta radimo sa sobom i šta od nas postaje, to je naš dar Bogu! Sada je vreme da damo sve od sebe. Život na nas reaguje zavisno od toga kako mu pristupamo. Ako se ponašamo tako da druge zloupotrebljavamo ili im nekako škodimo, isto to možda će se događati i nama. Život nam možda ne funkcioniše kako treba i drugi nam možda ne veruju. Identifikujmo se sa darovima svemira – poput obilja, dobrote, radosti, lepote, ljubavi, vere i mudrosti – a te će osobine postati energija koju možemo dovesti u svoja iskustva. Ljudi će reagovati na naša nastojanja jer prepoznaju kada dajemo sve od sebe.

Dobrota, blagonaklonost, saosećanje i obzirnost često se opisuju kao »Ljubav na delu«. Nije li to sama bit Zlatnog pravila? Svaki dan nudi nam nove prilike zahvaljujući kojima svako od nas može da učini nešto dobro za drugoga, biti obziran i pun razumevanja, pružati podršku. Na trenutak se zamislimo nad vlastitim životom. Jurimo li od stvari do stvari, možda sa sastanka na sastanak, pa i ne primećujemo kako se drugi osećaju i kako reaguju?

Odvajamo li dovoljno vremena da uočimo šta se događa u nečijem životu? Jesmo li voljni da izazovemo pozitivnu promenu prebacivanjem svesti sa ličnih želja na tuđe potrebe? I budimo sigurni da osoba u čiji život uđete danas može da upotrebi vaš dar dobrote. Budimo uvereni da će vašu iskrenu brižnost itekako da ceni osoba iz vaše okoline na koju je usmerena. A čitavom svetu potrebni su naša brižnost i podrška.

Ponavljam, najveća je nagrada upravo unutarnja nagrada, sreća koja izvire iz dobro obavljenog zadatka. Hoćemo li prepoznati priliku za davanje kada nas povuče za rukav?

**SLONOVAČA U
ZBIRKAMA MUZEJA
ISTORIJE
JUGOSLAVIJE**

– Metafora jedne politike –

Momo Cvijović

U okviru zbirke primenjene umetnosti Muzeja istorije Jugoslavije, postoji jedna vrsta predmeta koja privlači posebnu pažnju - i svojom lepotom, raznovrsnošću i zavidnim brojem pojedinačnih primeraka, a naročito materijalom od kog je isključivo napravljena. Izložbe slonovače u celom svetu predstavljaju svojevrsnu atrakciju, one su praznik i poslastica ne samo za zaljubljenike u umetnost. Zbirka slonovače u fondovima našeg Muzeja ima i razlog više za dodatni interes i uzbuđenje. Ona je svedok istorije jednog neponovljivog vremena, druge polovine XX veka, veka u kome je naša nekadašnja zemlja, iako i tada mala, imala veliku ulogu u svetskim zbivanjima.

Neobični splet okolnosti, to bolje vreme i taj bolji svet otelotvorio se u jednoj muzejskoj zbirci čudesne lepote, u materijalu koji je, kako smo to videli, bio omiljen i zbog toga što su stari narodi verovali u njegovu neprolaznost.

Još pre održavanja Konferencije u Bandungu (u Indoneziji, 1955. godine), kojom je u međunarodnim odnosima promovisan tzv. Treći svet, Josip Broz Tito je, svojim putovanjima u zemlje Afrike i Azije, a posebno bilateralnim susretima sa državicima zemalja u procesu dekolonijalizacije, već krenuo putem koji će ga svrstati među osnivače pokreta nesvrstanosti, pokreta u kome će, do kraja života, imati najuticajniju ulogu. Za predmet našeg rada ove činjenice su od izuzetnog značaja, jer je Josip Broz, naročito u periodu nakon održavanja Prve Konferencije nesvrstanih zemalja u Beogradu, 1961. godine, ostvario brojne aktivnosti i kontakte sa državicima afričkih i azijskih zemalja, koji su mu i uručili na poklon gotovo sve eksponate koji se nalaze na ovoj izložbi.

Više od 200 predmeta, ne računajući one na kojima je slonovača ugradjena kao sekundaran materijal, kao intarzija ili inkrustacija, pokloni su brojnih državnika, političara i istaknutih ličnosti tog vremena: Džavaharlal Nehrua, Gamala Abdela Nasera, Mao Ce Tunga, Đulius Njererea, princa Norodoma Sihanuka, Indire Gandi, Mudžibur Rahmana, Radžendre Prasada, Žana Bodela Bokase, generala Ibrahima Abuda, Saida Barea i dr.

I prirodno, najveći broj predmeta proizvedeni su u afričkim i azijskim zemljama sredinom i u drugoj polovini XX veka. U okviru zbirke oni su raspoređeni u više tematskih celina, od kojih se izdvajaju eksponati sa prikazima religijskih scena, ljudi i životinja, reljefno obradjenih kljova, šahovskih garnitura, pribora za pisanje i pušenje, stonih lampi, štapova za hodanje, raznovrsnih kutija za nakit i cigarete, svećnjaka i dr. Nažalost, jedan broj eksponata nije mogao biti adekvatno interpretiran, usled nedostatka podataka o darodavcu i zemlji porekla.

Uloga koju je mamut, sa početka naše priče, imao u životu čoveka u gornjem paleolitu, identična je onoj koju slon ima u afričkim zajednicama – od ishrane do izrade

najraznovrsnijih predmeta za svakodnevnu upotrebu, kao i za proizvodnju dekorativnih i umetničkih predmeta. Stoga je prirodno često pojavljivanje slona na najvećem broju predmeta u afričkim i azijskim zemljama i njegovo višeslojno, simbolično značenje. Slon je simbol postojanosti, nepromenljivosti, snage i mudrosti. Kod mnogih afričkih i azijskih naroda on je kozmofor, životinja koja nosi svet. Kod naroda Ašanti u Gani, zajednica severnog Gabona, kao i kod naroda Baule u Obali Slonovače, slon je personifikacija snage i atribut kraljevske moći; od ubijenog slona jedna kljova pripada kralju, dok se posle smrti kralj pretvara u slona ili lava. Slonovača je i sinonim bogatstva. Ona često služi kao novac i kao miraz.

Ne ulazeći na ovom mestu u često vodjene rasprave o razlici između tradicionalne, klasične afričke umetnosti i one u XX veku, ponekad grubo nazvanoj *airport art*, o stilskoj i tematskoj promeni afričkih umetnika i njihovom prilagodjavanju zapadnom, odnosno evropskom ukusu – a u vezi sa tim svakako i o mračnim prognozama i perspektivama – setimo se kako se afrički kontinent, ili tačnije jedan njegov deo, već nalazio u sličnim okolnostima. Naime, pod uticajem kolonizatora – Portugalaca, u XVI veku se u Africi razvija jeda specifičan stil, tzv. *afroportugalska umetnost*, umetnost čiji su proizvodi bili predmeti namenjeni potrebama i ukusu stranaca – čaše, posude za so, kašike, viljuške, pehari, rogovi-trube od slonovače i sl. Dobro je poznata i sudbina ove umetnosti – od nje su postale bogate i vredne muzejske zbirke, kao i dragocene vladarske kolekcije.

Sa druge strane, svakako da predmeti od slonovače u zbirkama Muzeja istorije Jugoslavije nisu dovoljno ni reprezentativni ni ilustrativni za ocenu i prikaz kretanja afričke umetnosti 20. veka. Mada je, kako se to vidi na brojnim fotografijama, ne mali broj predmeta bračnom paru Broz uručen kao poklon "in situ", na tzv. otvorenim buvljim pijacama ili komercijalizovanim prodavnicama, kao "Ivory Mart Jewellers" u Nju Delhiju, ipak je ovde reč o poklonima državnika, tačnije rečeno o oficijelnoj razmeni darova na najvišem državnom nivou, a samim tim o predmetima na kojima darodavac insistira na prikazu nacionalnih obeležja. Iz tog razloga ne retko su na predmetimareljefno prikazani grbovi, zastave, mape zemlje darodavca i sl. Ponekad je ta želja tako izražena da se čak i po cenu estetskog narušavanja predmeta, natpis, odnosno simbol darodavca stavlja na vidno mesto.

Na najvećem broju predmeta najčešće se prikazuju afričke životinje, pre svega kao metafora za ljudske osobine: slon-mudrosti, lav-neustrašivosti, krokodil-dugovečnosti, nilski konj-telesne snage, antilopa-brzine... Česti pokloni su raznovrsne kutije za nakit i cigarete, štapovi za hodanje, pribor za pisanje, držači za knjige, mešalice za koktele, tzv. kljove mostovi sa rezbarenim nizovima slonova, kljove sa ženskim poprsjem i dr.

Izuzetne je lepote nekoliko ženskih portreta, sa raskošnim i komplikovanim afričkim frizurama, radjenih realističkim stilom koji je tako redak u tradicionalnoj afričkoj umetnosti.

Nema nikakve sumnje, slonovi su na dobrom putu da nestanu sa lica zemlje. Kako će tada, kada slonova više ne bude bilo, neki daleki čitalac razumeti Pausanijine reči kako je Homer poznavao slonovaču kao materijal za umetnička dela i rukotvorine, ali da nikada nije ni video niti čuo za životinju zvanu slon? Ali, pre nego damo odgovor na to pitanje moramo poznavati Homera, pesnika koji je pevao o besmrtnosti i koji je ispevao besmrtnost. Moramo poznavati i pesnika koji je , skoro tri hiljade godina posle Homera, rekao kako sve ono što želi da bude večno mora da umre. Tako se vraćamo Homeru, pesniku koji nam je govorio kako su bogovi besmrtnost ljudi, kao što je slonovača besmrtnost slonova.

SLAVSKA ČESTITKA

Dragan Đurić

Nije to bio dan k'o i svaki drugi.

Svakog 9-og decembra naša porodica obeležava porodičnu Slavu, Svetog Alimpija Stolpnika. Porodična svečanost.

Srbi, kao ni jedan drugi narod – koliko znam, slave porodične Slave: Svetog Nikolu, Svetog Arhanđela Mihajla, Svetog Jovana, Đurđevdan, Mitrovdan, Đurđic i druge. Tradicija, od davnina... Uvek smo se radovali tom danu. Dođu prijatelji, rodbina... Vremenom se »istrijerilo«.

Ostali su pravi, a mnogi nedostaju. Baš nedostaju...

Ove godine, nekako je sve drugačije. Morali smo doći na posao. I Zorica slavi, Duda je bila neophodna u kuhinji da se posao obavi. U redu. Nije to prvi put da plaćamo danak tome što smo preduzetnici.

Vlajko – prvi put sam u crkvi. Oči u oči s' popom. Snalažljiv je on, ne brinem.

A i neka, svi se lagano ugravamo za neke buduće role.

I tako...

Dan je krenuo.

Petak.

Pa, SREĆNA NAM SLAVA – rekosmo jedno drugom i pođosmo.

Duda je odmah jurnula u kuhinju, ja u sređivanje dnevnog menija i slanje istog. Internet je čudo. Puno nam pomaže u poslu...Taman sam sve skockao, objavio dnevni meni na fejsbuku, kad – dođe Peđa. Prijatelj, komšija, brat...

Navukao se na našu kuhinju. Nosi i svojima: ćerki i supruzi, koji zbog svojih poslova ne stižu da kuvaju...

»Ko je spremao sarmu u sredu...?« - upita on, kobajagi strogo, zavalivši se u stolicu ispred.

Pogledah ga, "ozbiljan"... Da nismo napravili neku grešku, prvo mi prostruja kroz glavu. Nemoguće...

U tom ulazi Duda. On ponovi pitanje, gledajući u nju.

»Što, jel' nešto nije bilo dobro?« - uz osmeh, sigurna u sebe, pitanjem odgovori Duda.

»Naprotiv, bila je izvanredna, nego ćerka me zamolila da Vas pitam da li ste zapisali kako ste je sačinili... Čisto da je ne pravite drugačije – neki drugi put...« - šeretski reče Peđa.

Odahnuh i pogledah ga prekorno. Gde na sarmu da padne anatema. Ponos naše kuhinje...

»Pa, mi ni ne znamo drugačije...« - "skromno" će Duda.

Ona je to rekla – tako kako je rekla, ali to zaista i jeste naš moto: SAMO KVALITET! Šta god da smo radili, morao je biti dobar kvalitet.

09,00 je sati.

Svi se preselili u restoranski deo. Pripremaju se obroci za radnike na gradilištu. Peđa i ja čavrljamo u kancelariji i pijemo hladnu kafu. Po potrebi, istrčavam na kasu, da naplatim... A onda, videh na kameri: kasi prilazi jedna baka.

Nosi dve flaše rakije.

Izađoh.

»Izvolite...« - rekoh joj, videvši dve flaše SRPSKE TROJKE.

»Da Vas pitam, da li je ovo isto...?« - upita me, pružajući mi kartončić.

Pogledah i pretrnuh.

“O Bože,...”

Kartončić je bio sa Barik Kajsijevače, perjanice nekadašnje naše proizvodnje.

Pogledah bolje, da – tada smo još uvek mi bili proizvođači, Ljuba i ja.

Baka je do kase donela Barik Dunjevaču, Kajsijevače – odavno nema.

A i mi, nismo više proizvođači SRPSKE TROJKE... Teška srca, rekoh joj da nije isto.

»Dobro, ali jeste SRPSKA TROJKA...?«

»Da, TROJKA jeste...«

»Dobro, kupiću ove dve. Znae, ja ništa lepše nisam imala u kući od pića od ove rakije.

Prelepa je...« - reče baka.

Da li sanjam...?

Sve te reči i podsećanja – na današnji dan.

Baka plati i ode.

Ja gledam za njom, kao hipnotisan. Nije mi bilo svejedno...

Vratih se u kancelariju, Peđa me upitno gleda.

Ispričah mu...

On se nasmeši, videvši me potresenog: »Šta je...!? Emocije?«

Naravno da su emocije. Barik Kajsijevača i Barik Dunjevača su bile naš ponos. One su bile ono po čemu se prepoznavala SRPSKA TROJKA...

Sve što smo uradili u proizvodnji rakija, vezivalo se za ove dve rakije.

»Čoveče, šta je ovo...? Znaš li da je Ljuba preminuo na današnji dan,...!?!«

Peđa me značajno pogleda i reče:

»Misliš da se ovo slučajno dogodilo... Nisi mogao dobiti lepšu čestitku za Slavu...«

I – nisam.

Grudi mi napuni dubok uzdah, i – žal.

Eh, Ljubo, moj dobri Ljubo...

P.S. Kasnije sam saznao za jednu od definicija slučajnosti: Kada Bog ne želi da se potpiše svojom rukom – to nazivamo slučajnost...

**SOKRATOVE
ŽIVOTNE
LEKCIJE**

Nepoznati autor

Sokrat, koji se smatra ocem filozofije, rođen je u Atini 469. p.n.e. Njegov otac Sofronisko bio je vajar, a njegova majka Fenarete bila je babica. Uprkos skromnom poreklu, postoji mnogo životnih lekcija Sokrata koje su došle do našeg vremena.

Ovaj veliki filozof najpre je živeo kao i svaki drugi Atinjanin. On je neko vreme pratio posao svoga oca, a zatim se morao prijaviti kao vojnik u grčkoj vojsci. Bio je poštovan čovek, veliki radnik. Prve životne lekcije Sokrata odnose se na njegovo strpljenje i njegovu sposobnost da podnese težinu svog stanja.

Kada je počeo da stiže slavu kao mislilac i filozof, broj njegovih neprijatelja je takođe porastao. To je bilo zato što je promovisao nefleksibilnu etiku, koja nije razmatrala nedostatak iskrenosti, sramote ili dvostrukog morala. Zbog toga je bio progonjen i ismejavan. Takođe je osuđen na smrt/samoubistvo. Ova poslednja epizoda, tokom vremena, postala je jedna od velikih životnih lekcija Sokrata.

"Sve duše ljudi su besmrtne, ali duše pravednika su besmrtne i božanske."

– Sokrat –

5 životnih lekcija Sokrata:

1. Poniznost

Sokrat nije bio nimalo graciozan sa fizičke tačke gledišta. Bio je veoma nizak i imao je vidljiv stomak. Imao je jake crte lica, posebno velike loptaste oči i upadljiv nos. Njegov fizički izgled bio je razlog za ismejavanje od strane drugih filozofa.

Međutim, ništa od ovoga nije imalo uticaja na oca filozofije. Naprotiv, on je malo ili nimalo obraćao pažnju na ove komentare. Štaviše, on je uvek nosio isti plašt i vodio strog život. Jeo je i pio samo onoliko koliko mu je bilo neophodno. Antifon je rekao da nijedan rob ne želi da bude tretiran kao što je on tretirao sebe. Platon mu je, sa svoje strane, oprao noge i obuo sandale.

2. Poštovanje individualnosti drugih ljudi

Jedan od najzanimljivijih aspekata života ovog filozofa je taj što nikada nije napisao svoje misli. Iako su ga svi smatrali superiornim umom i punim mudrosti, sva njegova učenja su se prenosila usmeno. Razlog zbog kojeg je usvojio ovakvo ponašanje je još jedna od Sokratovih velikih životnih lekcija.

Uvek je govorio da svako od nas mora da razvije sopstvene ideje. Da je napisao svoje, on bi uslovio intelektualne konstrukcije drugih. Njegov način rada bio je krajnje iskren: razgovarao je iscrpno sa ljudima, koristeći ironiju i njegovu izvanrednu sposobnost da vidi stvari iz drugačije perspektive.

3. Znati slušati

Metod kojim je Sokrat prenosio svoja učenja bio je finoća i inteligencija koja se još primenjuje, doduše, manje nego što bi bilo poželjno. Veliki pedagozi bili su inspirisani Sokratovim metodom, poznatijom kao Majeutika.

Grčki filozof je započinjao razgovor tako što bi prvo ispitao svog sagovornika. Postavljao bi mu pitanja koja su imala za cilj da otkrije da li su njegove reči valjane ili nisu osnovane. Na taj način svaki pojedinac je sam po sebi dolazio do istine. Sokrat je slušao i jednostavno postavljao pitanja.

4. Potpuna otvorenost prema istini

Sokrat je autor čuvene fraze "znam da ništa ne znam". To nije bio slogan niti način promovisanja. On je zaista imao jedinstvenu mentalnu otvorenost. Stoga je smatrao da je njegov glavni izvor za sticanje istine da prizna da ne zna šta je istina; postavite sebi pitanja pre nego što pokušate da pronađete odgovore; proširite viziju sveta pre nego što je ograničite.

Sokrat je bio autor i čuvene izjave "Upoznaj samog sebe", upisane u hramu Apolona u Delfima. On nije pokušao da opiše ljudska bića, ali je pozvao sve da istražuju sebe. Bez sumnje to je uzbudljivo putovanje.

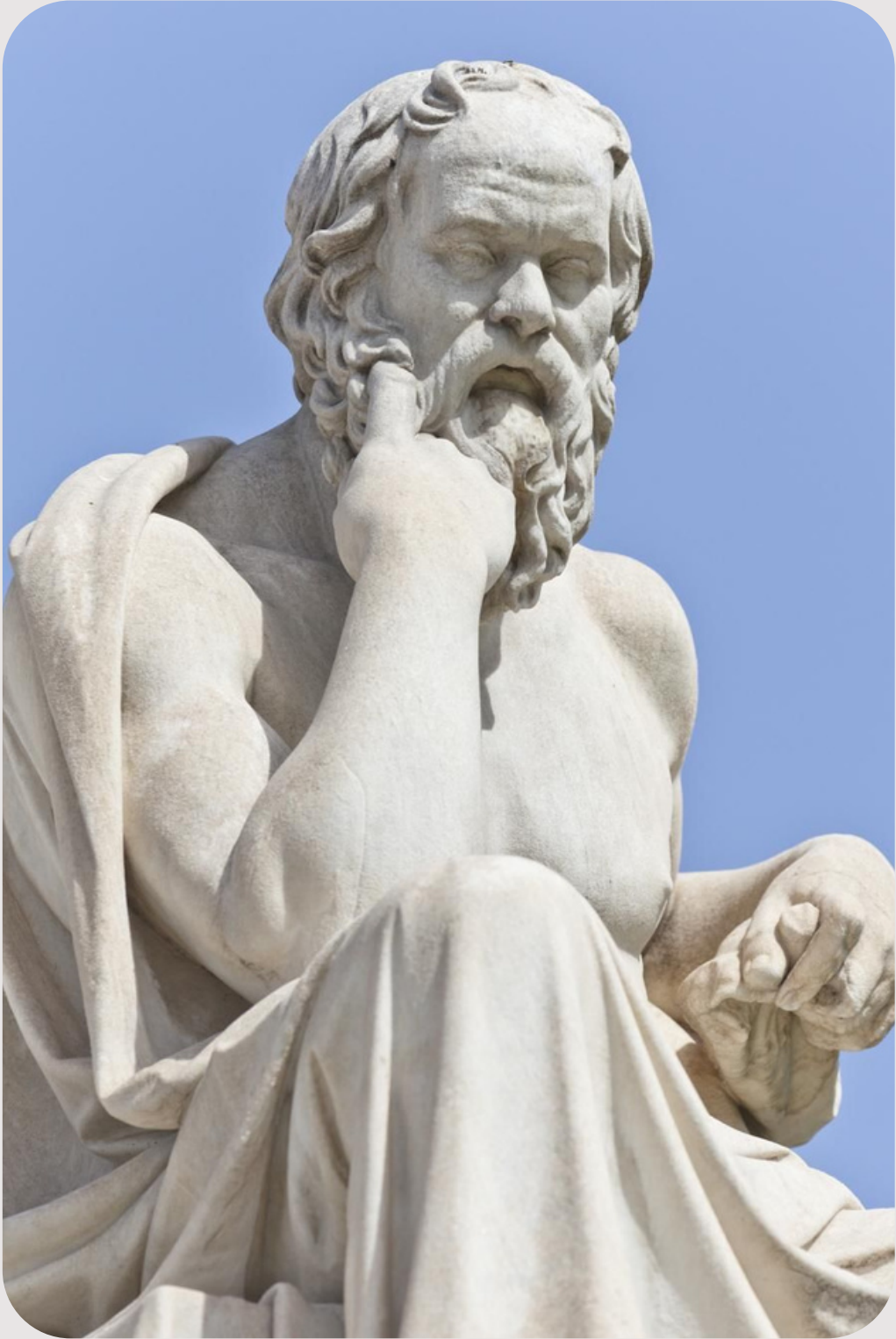
5. Smisao za humor

Najpoznatiji od atinskih filozofa takođe je imao veliki smisao za humor koji se ogledao u njegovim anegdotama o Ksantipi, njegovoj ženi. Bila je 30 godina mlađa od njega i bila je poznata po tome što je imala izrazito čudan karakter.

Zbog toga je Sokrat jednom pitan zašto je sa njom i tada je odgovorio: "Volim da svaki dan učim od osobe sa tako lošim karakterom (vrlo jak i ne baš strpljiv). Nema bolje škole od odnosa sa drugima.

Kada su ga osudili na smrt, njegova žena je otišla da ga vidi i rasplakala se. Sokrat joj je rekao: "Ne plači, svi smo po prirodi osuđeni na smrt". Žena je odgovorila: "Ali ti si nepravedno osuđen". Na ovu izjavu Sokrat je odgovorio: "Da li bi bilo manje loše da su me pravedno osudili?"

Ovo su samo neke od velikih životnih lekcija Sokrata, jednog od najvažnijih filozofa u istoriji. Čak je i smrtnu presudu prihvatio sa spokojstvom.

IMPRESSUM

Izdavač:

Dragan Đurić i Branislav Božović,
Gavrila Principa 43, Beograd
Republika Srbija

Glavni i odgovorni urednik:

Dragan Đurić

WEB adresa:

<http://www.tajnizacin.com>

Dinamika:

Časopis TAJNI ZAČIN izlazi tromesečno

Tehnička priprema:

Bojana Damjanov i Nikola Damjanov

Lektura i korektura:

Branislav Božović

Izrada i održavanje WEB stranice:

Nikola Damjanov

Kontakt

E-mail adresa: tajnizacin@gmail.com

Tel: 063/276262

ISSN (Online): 2812-8184

